

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2011

Raija Leminen

# ”TÄLLÄ HETKELLÄ MÄ OON KIINNOSTUNU ISOISTA HAHMOISTA JA MUOVISTA”

– nukketeatteriopiskelijoiden  
ammattillinen tiedonhankinta



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU  
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Toukokuu 2011 | 54

Ohjaaja: Olli Mäkinen

Raija Leminen

# ”TÄLLÄ HETKELLÄ MÄ OON KIINNOSTUNU ISOISTA HAHMOISTA JA MUOVISTA” – nukketeatteriopiskelijoiden ammatillinen tiedonhankinta

Opinnäytetyö tarkastelee nukketeatterialan ammatillista tiedonhankintaa opiskelijanäkökulmasta. Työssä pohditaan, millaisiin tarkoituksiin opiskelijat hankkivat tietoa koulutuksen aikana ja millaisten tiedonlähteiden sekä tiedonhankinnan kanavien puoleen he kääntyvät tiedontarvetilanteissa. Tutkimus pohtii myös yleisesti nukketeatterialan ammattitiedon ja sen hankinnan erityispiirteitä.

Työn teoriaosiossa käydään läpi tiedonhankintatutkimuksen keskeisiä käsitteitä, aiempia taiteilijoiden tiedonhankintaa käsitteleviä tutkimuksia sekä pohditaan ammattitaidon hankintaa erityisesti taide- ja käsityöalojen näkökulmasta.

Empiirinen tutkimus toteutettiin laadullisen tutkimuksen keinoin. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluin vuoden 2010 aikana. Työtä varten haastateltiin taidekirjaston informaattikkoa, nukketeatterialan opettajaa sekä nukketeatterialan opiskelijoita Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian toimipisteestä.

Nukketeatteriopiskelijat hankkivat itsenäisesti tietoa sekä materiaalia koulutehtäviään varten. Opiskelijoiden tiedontarpeet ovat projektikohtaisia, ja niihin vaikuttavat yksilön henkilökohtaiset mielenkiinnonkohteet sekä osaamisalueet. Opiskelijat hyödyntävät ammattitiedon hankinnassa erityisesti informaaleja tiedonlähteitä. Tyypillisiä opiskelijoiden hyödyntämiä tiedonlähteitä ovat opiskeluyhteisön jäsenet, nukketeatteriesitykset, keho sekä työvälineet. Tiedonhankinnan kanavina opiskelijoille toimivat internet sekä taidekirjastot. Opiskelijoiden tiedonhankintaa leimasivat selailu ja mahdollisuus löytää relevanttia tietoa sattumanvaraisesti. Nukketeatterialan traditio välittyy opiskelijoille nukketeatteriyhteisön käytäntöihin osallistumalla ja henkilökohtaisen kokemuksen myötä.

ASIASANAT: tiedonhankinta, nukketeatteri, opiskelijat

Raija Leminen

## ”AT THE MOMENT I’M INTERESTED IN LARGE FIGURES AND PLASTIC”

### – professional information seeking of puppet theatre students

This thesis focuses on the professional information seeking of the students studying the art of puppet theatre. This thesis examines for what kind of purposes the aforementioned students retrieve information during their studies and what kind of information sources and channels they rely on. This study also reflects on the general characteristics of information and information seeking in puppet theatre.

The theory part of this thesis focuses on the central concepts of information seeking research, earlier studies about artists' information seeking and the ways to acquire expertise in professions of art and handicraft.

Empirical study was performed with qualitative study methods. Material for the empirical part was collected with theme interviews during year 2010. The people interviewed for this study were an informatician from the art library, a teacher of a puppet theatre and students studying the art of puppet theatre at the Turku University of Applied Sciences Arts Academy.

Puppet theatre students seek information independently for their tasks at school. Information needs vary depending on what kind of project they are working on at one particular time. Students' personal interests and fields of expertise also affect on information seeking. When seeking professional information the students use especially informal sources of information. Typical sources of information are other members of their community at school, puppet theatre performances, body and tools. Channels of information seeking for the students are the internet and art libraries. Random browsing and accidental information seeking were characteristic for the students. Tradition of puppet theatre passes on to the students by taking part in the puppet theatre community's practices and through personal experience.

**KEYWORDS:** information seeking, puppet theatre, students

# SISÄLTÖ

<b>1 JOHDANTO</b>	<b>5</b>
<b>2 TIEDONHANKINTATUTKIMUKSEN KÄSITTEITÄ</b>	<b>7</b>
2.1 Informaatio ja tieto	7
2.2 Tiedontarve	8
2.3 Tiedonhankinta	9
2.4 Tiedonlähteet ja tiedonhankinnan kanavat	12
<b>3 TIEDONHANKINTA OSANA TAITEELLISTA TYÖSKENTELYÄ</b>	<b>13</b>
3.1 Teatteritaiteilijoiden tiedontarpeet ja tiedonhankinta	13
3.2 Taidekorkeakouluopiskelijoiden tiedonhankinta ja tiedonkäyttö	15
<b>4 TEKIJÄN HILJAINEN AMMATTITAITO</b>	<b>17</b>
4.1 Ammattitaidon hankinta osallistumisen kautta	18
4.2 Taidon hankinta ja kehon aistimusten välittämä informaatio	19
<b>5 NUKKETEATTERI AMMATTINA</b>	<b>21</b>
5.1 Nukketeatterintekijän rooleja	21
5.2 Nukketeatterinalan tekijät Suomessa	22
5.3 Nukketeatterialan koulutus Turun ammattikorkeakoulussa	23
<b>6 JOHDATUS HAASTATTELUIHIN</b>	<b>26</b>
6.1 Tutkimuksen tavoitteet	26
6.2 Tutkimusmenetelmät ja kohdehenkilöt	26
6.3 Haastattelujen toteutus	28
<b>7 HAASTATTELUJEN LÄPIKÄYNTI</b>	<b>29</b>
7.1 Taidekirjaston informaattikko	29
7.2 Nukketeatterin lehtori	31
7.3 Nukketeatterin opiskelijat	36
<b>8 JOHTOPÄÄTÖKSET</b>	<b>45</b>
<b>9 POHDINTA</b>	<b>49</b>
<b>LÄHTEET</b>	<b>52</b>

## KUVIOT

Kuvio 1. Tiedonhankintaprosessi	10
---------------------------------	----

# 1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tarkastelee Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiaan nukketeatterilinjan opiskelijoiden ammatillisen tiedonhankinnan piirteitä sekä alan ammattitiedon välittymistä opiskelijoille koulutuksen aikana. Työssä pohditaan opiskelijoiden tiedontarpeita, tiedonlähteiden sekä tiedonhankinnan kanavien valintaa sekä alan ammattitiedon luonnetta.

Tiedonhankintatutkimus on informaatiotutkimuksen ydinalueita. Eri ammatti- ja harrasteryhmien tiedontarpeisiin ja tiedonhankintaan liittyviä tutkimuksia on tehty useita. Ammatillisen tiedonhankinnan tutkimus antaa tietoa siitä, miten tiettyssä ammatissa toimivat henkilöt toimivat eri tiedontarvetilanteissa. Empiirisiä tutkimustuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi kirjasto- ja tietopalvelujen, työpaikkojen tai oppilaitosten käytäntöjen kehittämisessä.

Tutkimuksen tarkoituksena on auttaa ymmärtämään paremmin tietyn taiteilijaryhmän tiedonhankinnan piirteitä oppimiskontekstissa. Passiivisen informaation vastaanottamisen sijaan opiskelu ja henkilökohtaisen tietopankin kasvattaminen perustuvat nukketeatteriopiskelijoiden osalta havainnointiin, kokemiseen sekä yhteisöllisyyteen. Koulutuksessa käytetään työpaja- ja ryhmämuotoista opetusta, josta osan muodostavat alan vierailevat asiantuntijaopettajat. Opiskelijat tuottavat yksin ja osana ryhmää produktioita, jotka toimivat heidän harjoitustöinänsä. Opiskeluun voi siis ajatella sisältyvän paljon itsenäistä tiedonhankintaa.

Nukketeatteriopiskelijoiden erilainen oppimisympäristö tarjoaa mahdollisuuden tarkastella myös niin sanottuja vaihtoehtoisia ammatillisen tiedon hankintakeinoja. Taide- ja käsityöalojen tiedonhankinta on siinä mielessä poikkeuksellista, että ammattitieto on yhteyksissä traditioon ja tekemiseen, jolloin formaalit lähteet eivät tue oppimista samalla tavalla kuin teoreettisemmilla koulutusaloilla. Tutkimus antaa osaltaan kuvaa siitä, miten poikkitaiteellisen ammatin opettaminen on käytännössä järjestetty ja onko alan tietoa ylipäättään dokumentoitu.

Tutkimuksen teoriaosan alussa tiedonhankintaa lähestytään informaatio- sekä tiedonhankintatutkimuksen näkökulmasta. Tiedonhankinta on monitulkintainen ilmiö, josta on olemassa lukuisia malleja ja eriäviä ajatuksia tutkijasta riippuen. Tässä tutkimuksessa tiedonhankintaan liittyviä osa-alueita kuvataan yleisluontoisesti käyttämällä apuna lähinnä Ari Haasion ja Reijo Savolaisen jäsennyksiä tiedonhankintaprosessin kulusta.

Luvussa 3 esitellään kaksi aiemmin tehtyä tiedonhankintatutkimusta, jotka liittävät tiedonhankinnan osaksi luovaa taiteellista työskentelyä. Teorian toisessa osassa tiedonhankintatutkimuksen ulkopuolelta nostetaan esille erityisesti käsityö- sekä taideammatteihin liittyviä tiedon ja sen hankinnan erityispiirteitä. Yksi keskeisistä käsitteistä on taitoa koskeva tieto eli niin sanottu tekijän tieto, jota hankitaan henkilökohtaisen kokemuksen myötä.

Tutkimuksen ideointiin on vaikuttanut Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian esittävän taiteen koulutusohjelman nukketeatterilinja. Tutkimuksen lähtökohdat perustuvat tähän tiettyyn taideopiskelijoiden yhteisöön. Työn empiiriseen osaan on haastateltu nukketeatterilinjan opiskelijoita, nukketeatterialan opettajaa sekä nukketeatterialan kirjallisuuteen keskittyneen taidekirjaston työntekijää.

## 2 TIEDONHANKINTATUTKIMUKSEN KÄSITTEITÄ

Tiedonhankintatutkimuksen voidaan sanoa keskittyvän analysoimaan kolmea toisiinsa läheisesti liittyvää ilmiötä, jotka ovat tiedontarve, tiedonhankinta sekä tiedonkäyttö. Lähtökohtana on ajatus siitä, että tiedontarpeet käynnistävät tiedonhankinnan prosessin, joka johtaa tiedonkäyttöön. (Savolainen 2010, 83.)

Kun keskeistä on työtehtävien suorittaminen tai päätoiminen opiskelu, puhutaan ammatillisen tiedon tarpeista, hankinnasta sekä käytöstä. Osa tiedonhankinnasta liittyy vapaa-ajan ongelmien ratkaisuun, jolloin puhutaan arkielämän, ei-ammattillisen, tiedon hankinnasta, tarpeista sekä käytöstä. Arkielämässä tapahtuva tiedonhankinta ei ole erillinen saareke vaan johonkin taitoon liittyvä tiedonhankinta voi palvella sekä ammatillisia työtehtäviä että toimimista vapaa-ajalla. (Savolainen 2010, 80–81.)

Toinen tapa on jakaa tiedontarve, tiedonhankinta sekä tiedonkäyttö niiden kohdentuneisuuden mukaan. Ongelmalähtöisen eli praktisen tiedon tarpeet, hankinta sekä käyttö keskittyvät jonkin yksittäisen tehtävän suorittamiseen tai ongelman ratkaisemiseen. Jos tietoa taas hankitaan yleisen mielenkiinnon tai ajan tasalla pysymisen vuoksi, on kyseessä orientoivan tiedon tarpeet, hankinta sekä käyttö. (Savolainen 2010, 81.)

### 2.1 Informaatio ja tieto

Platonin klassisen määrittelyn mukaan tieto on hyvin perusteltu tosi uskomus. Totuusvaatimus sekä vaatimus hyvästä perustelusta edellyttävät, että tieto on voitava esittää kielellisesti ja sen tulee olla ilmaistavissa väitelauseina merkkii- tai symbolijonoina. (Vehkavaara 2000, 99.) Kuitenkin ainoastaan pieni osa ihmisen päivittäin hankkimasta ja käyttämästä tiedollisesta aineksesta tai informaatiosta rakentuu väitelauseista, jotka ovat pysyvästi tosia. Etenkin empiirisessä tiedonhankintatutkimuksessa tieto määritellään väljemmin kriteerein. (Savolainen 2010, 91.)

Perinteisessä informaatiotutkimuksen arvoketjussa informaatiota seuraa tiedon käsite. Informaatio voidaan siis mieltää raaka-aineeksi, jota käytetään tiedon rakentamiseen. Arkikielessä käytetään sanaa informaatiotulva, joka kuvaa hyvin informaation luonnetta. Chenin & Hernonin (1982) mukaan informaatiolla voidaan tarkoittaa kaikkia vastaanotettuja tai annettuja ideoita, faktoja, dataa ja fiktiivisiä hengentuotteita niiden esitysmuodosta riippumatta. (Haasio & Savolainen 2004, 15.)

Kun vastaanottaja tulkitsee ja antaa merkityksen informaatiolle, se jalostuu tiedoksi. Tieto siis syntyy, kun vastaanotettu informaatio muuttaa tulkitsijan kognitiivisia rakenteita eli hänen käsityksiään jostakin asiasta. Tietoa tulkitsevaan yksilöön vaikuttaa kulttuuri ja yhteisö, jossa hän toimii. Tieto eli tulkittujen informaatioiden kokonaisuus on yksilön ymmärrys itsestään ja häntä ympäröivästä maailmasta tietyllä hetkellä. Tiedon synonyymina tietämyksellä tarkoitetaan samaa asiaa. (Haasio & Savolainen 2004, 17.) Tieto tulkitaan tiedonhankintatutkimuksen piirissä siis yksilön muodostamien merkitysten kokonaisuudeksi, jonka avulla hänen on mahdollista toimia menestyksekkäästi työssä ja vapaa-ajalla (Savolainen 2010, 91).

## 2.2 Tiedontarve

Kuten monet muutkin tiedonhankintatutkimuksen käsitteet, myös tiedontarpeen määrittely on kerännyt useita eroavia näkemyksiä eri tutkijoilta. Savolaisen (2010, 90–91) mukaan tiedontarpeen käsitteellä voidaan viitata kokoavasti niihin tekijöihin, jotka saavat yksilön tai ryhmän toimimaan lisätiedon hankkimiseksi.

Tiedontarpeen, ja koko tiedonhankintaprosessin, luonteeseen vaikuttavat kognitiiviset, affektiiviset sekä tilannesidonnaiset tekijät. Nicholas Belkin (1984) on kuvannut kognitiivista puolta käsittämällä tiedontarpeen anomaalisena tiedontilana, jolla tarkoitetaan jotakin asiaa koskevan käsityksen puutteellisuutta eli niin sanottua tietorakenteissa olevaa aukkoa, joka vaatii tiedonhankintaa. Brenda Dervinin kuuluisassa Sense-making-teoriassa (1983) tiedontarve taas nähdään kuvainnollisena kuiluna, joka estää toiminnan merkityksellistämisen



totutulla tavalla ja pysäyttää henkilön etsimään uusia merkityksellistämisen tapoja. Carol Kuhlthau'n prosessimalli (1993) tuo esiin tiedontarpeen affektiivisen ulottuvuuden, jossa ymmärryksen puute saa yksilön tuntemaan epävarmuutta. Tiedontarpeen luonteeseen vaikuttavia tilannesidonnaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi tehtävälle asetetut ajalliset raamit tai tehtävän vaativuus. (Haasio & Savolainen 2004, 25–26.) Ammatillisen tiedonhankinnan yleismallin mukaan yksilön työroolit ja roolin myötä tulevat työtehtävät vaikuttavat tiedontarpeiden luonteeseen (Leckie, Pettigrew & Sylvain 1996, 180).

Tiedontarve voi siis ilmetä esimerkiksi henkilön epävarmuutena, hänen tietojensa vajavaisuutena, niin sanottuna kuiluna, motiivina tai muuna tilana. Tiedontarve voi johtua myös uteliaisuudesta, välttämättömyydestä hankkia tietoa jonkin ongelman ratkaisemiseksi, kiinnostuksesta jotain asiaa kohtaan tai halusta laajentaa omaa maailmankuvaa. (Haasio & Savolainen 2004, 43.) Savolaisen (2010, 90) mukaan tiedontarpeen käsite voidaan kiertää ymmärtämällä tiedonhankintaa virittäväksi tekijäksi käsillä oleva ongelma tai suoritettavana oleva työtehtävä, sillä niiden vaatimukset yleensä motivoivat tiedonhankintaa.

Tiedontarpeen artikuloitavuus vaihtelee henkilö- ja tapauskohtaisesti. Tiedontarve voi olla epämääräinen tuntemus siitä, että jostain asiasta ei ole tarpeeksi selkeää ymmärrystä. Jossain toisessa tapauksessa tiedontarve pystytään kuvaamaan hyvinkin yksityiskohtaisesti. (Haasio & Savolainen 2004, 26.) Tiedontarpeet eivät välttämättä ole niin sanotusti valmiita vaan ne voivat muotoutua ongelmanratkaisun ja sitä palvelevan tiedonhankintaprosessin edetessä (Savolainen 2010, 88).

### 2.3 Tiedonhankinta

Tiedonhankinnalla voidaan ymmärtää yleisesti toimintaa, joka lähtee liikkeelle tiedontarpeesta. Tiedonhankinnan tarkoituksena on tunnistaa relevantteja tiedonlähteitä sekä kanavia, hakeutua näille ja valita niistä tiettyjä, jotta niitä voidaan hyödyntää tiedontarpeiden tyydyttämisessä. Tiedonhankinta ei ole



passiivinen vastaanottaminen, kuten esimerkiksi radion kuunteleminen autossa. Joskus käyttökelpoinen tieto saattaa tulla vastaan yllättäen. Tällaisia tilanteita kutsutaan sattumanvaraiseksi tiedonhankinnaksi. (Haasio & Savolainen 2004, 28.) Esimerkiksi sivukorvalla kuultu puheenpätke kahvilassa voi sattumalta antaa kuulijalleen hyödyllistä tietoa.

Tiedonhankinnan käynnistyessä on olennaista, millainen käsitys henkilöllä on lähdemaisemasta eli millaisia tiedonlähteitä ja kanavia hän ylipäättään tunnistaa olevan käytettävissä. Henkilö arvottaa eri tiedonlähteet tärkeysjärjestykseen niiden ominaisuuksien perusteella. Myös hänen viitseliäisyytensä, kielitaitonsa sekä tiedonhankintataitonsa vaikuttavat tiedonhankintaprosessin aikana tehtäviin valintoihin. Ajalliset raamit sekä käsillä olevan tehtävän luonne vaikuttavat myös tiedonlähteille ja kanaville hakeutumiseen. Aiemmat kokemukset ohjaavat vahvasti yksilön tiedonhankintakäyttäytymistä. Helppokäyttöisiksi ja hyödyllisiksi koettujen lähteiden tai kanavien puoleen ollaan taipuvaisia kääntymään ongelmatilanteissa. Yksilöllisten tekijöiden lisäksi myös yhteisölliset tekijät, kuten työnjako, määrittävät tiedonhankintaa. (Savolainen 2010, 94–95, 109.)

Tiedonhankinnan perimmäisenä tavoitteena on muuttaa henkilön aiempia käsityksiä jostain asiasta. Myös oppimisella on samankaltainen tehtävä. Oppimista voidaan pitää tiedonhankinnan tyypisenä toimintana, mutta toisaalta tiedonhankintaa voidaan pitää oppimisen tyypinä. Keskeiseksi eroksi on kaavailtu sitä, että oppimisessa tieto pyritään tallentamaan pitkäaikaiseen muistiin, josta se voidaan tarvittaessa ottaa takaisin käyttöön. Tiedonhankinnassa taas tietoa etsitään jonkin ongelman ratkaisemiseksi tai tehtävän suorittamiseksi, jolloin sen luonne on välillisempi. Ongelmanratkaisu voi kuitenkin jättää muistijälkiä, joten kyse voi olla tiedonhankinnan ohella myös oppimisesta. (Savolainen 2010, 78–79.)

## 2.4 Tiedonlähteet ja tiedonhankinnan kanavat

Kun aiemmat kokemukset tai muistiin tukeutuminen eivät auta ongelmatilanteen ratkaisemisessa, käännetään oman itsen ulkopuolisten tiedonlähteiden tai tiedonhankinnan kanavien puoleen.

Tiedonlähde on informaatioisällön kantaja. Usein sillä viitataan johonkin dokumenttiin, johon informaatioisältö on tallennettu. Dokumentoidut eli formaalit lähteet voivat olla painettuja tai elektronisia. Painettuja lähteitä ovat esimerkiksi perinteiset kirjat tai aikakauslehdet kun taas elektronisia lähteitä ovat esimerkiksi www-sivut. (Haasio & Savolainen 2004, 19.) Painetut ja elektroniset tiedonlähteet voivat sisältää tekstiä, kuvaa ja ääntä. Tiedonhankinnassa myös henkilö voi toimia tiedonlähteenä. Henkilötiedonlähde on dokumentoimaton, informaali lähde, sillä se perustuu vuorovaikutukseen henkilön kanssa. (Savolainen 2010, 75–76.)

Tiedonhankinnassa voidaan hyödyntää myös tiedonhankinnan kanavia, jotka tarjoavat pääsyn tiedonlähteille tai sisältävät tiedonlähteitä. Tyypillisiä tiedonhankinnan kanavia ovat esimerkiksi kirjastot, tietoverkot, kokoukset, yksityiskokoelmat, eli siis kaikenlaiset sosiaaliset ja fyysiset verkostot ja institutionaaliset rakenteet, jotka ohjaavat tarkoituksellisesti informaation saatavuutta. Henkilö voi tapauksesta riippuen olla joko tiedonhankinnan kanava tai tiedonlähde. Jos esimerkiksi työtoveri tarjoaa pääsyn dokumenttiin, hän toimii kanavana. Jos hän taas antaa suoran vastauksen, hän toimii tiedonlähteenä. (Serola 2009, 17–18.) Kanavana toimivaa henkilöä kutsutaan tiedonvälittäjäksi (Haasio & Savolainen 2004, 20).

## 3 TIEDONHANKINTA OSANA TAITEELLISTA TYÖSKENTELYÄ

Taiteilijoiden tiedonhankintaa käsitteleviä empiirisiä tutkimuksia on ilmestynyt useita ja monet niistä keskittyvät kuvataiteilijoiden, taideopiskelijoiden, taiteen tutkijoiden tai taideopettajien tiedonhankintakäytäntöjen tarkasteluun (Hemmig 2008, 356). Teatterityöntekijöiden tiedonhankintaa on tutkittu verrattain vähän sen monialaisen luonteen vuoksi. Tässä luvussa tarkastellaan tiedonhankintaa osana taiteellista työskentelyä Ann Medaillen sekä Pia Wennerbergin tutkimusten kautta.

### 3.1 Teatteritaiteilijoiden tiedontarpeet ja tiedonhankinta

Ann Medaillen (2010) tutkimuksessa tarkastellaan teatteritaiteilijoiden (engl. theatre artist) tiedonhankintakäytäntöjä ja tiedonhankinnan roolia osana taiteellista työskentelyprosessia. Tutkimukseen haastateltiin puhelimitse kahdeksaa teatteriammattilaista, joiden lisäksi 73 teatterityöntekijää täytti kyselylomakkeen aiheesta. Informantit olivat teatterissa eri rooleissa toimivia henkilöitä. Heidän joukossaan oli muun muassa näyttelijöitä, ohjaajia, dramaturgeja, lavastajia, puvustajia, meikkaajia, valaisijoita sekä äänisuunnittelijoita. Yksi henkilö saattoi toimia useammassa roolissa eli hallita monta teatterin tekemiseen liittyvää osaamisaluetta.

Medaillen (2010) mukaan tiedonlähteet toimivat luovan työn perustana ja informaatio toimii taiteilijoille raaka-aineena, josta taiteilija sisäisen valinnan, yhdistelyn sekä uudelleen järjestämisen kautta luo uuden kokonaisuuden. Vaikka kyseessä olisi vanha näytelmäteksti, jokainen uusi versiointi ja olosuhteet (tekijät, aika, paikka ja yleisö) ovat omanlaisensa. Esiityksen rakentaminen vaatii vanhan ja uuden informaation (tutkimus, havainnot, muistot, kokemukset, ihmissuhteet) yhdistelyä ainutlaatuisella tavalla. Taiteilijat siis

käyttävät informaatiota apuna luovassa ongelmanratkaisussa Produktion eri osa-alueilla. (Medaille 2010, 344–345.)

Yhteenvedona Medailien (2010, 336) tutkimuksessa todetaan, että teatteritaiteilijat hankkivat tietoa

- esityksen historiallisen ja kulttuurillisen taustan ymmärtämiseksi
- inspiraation lähteeksi
- ollakseen tietoisia niin nykyisistä kuin historiallisistakin teatteriproduktioista, taiteilijoista ja tapahtumista
- oppiakseen tekniikkaan tai työntekoprosessiin liittyviä asioita
- löytääkseen uutta esitysmateriaalia (näytelmätekstit ja rekvisiitta)
- edistääkseen uraansa (työnhaku).

Tiedonlähteinä esityksen valmistamiseen liittyvässä taustatyössä taiteilijat suosivat perinteisiä painettuja lähteitä. Medailien (2010) mukaan taiteilijoille on tärkeää olla fyysisesti kosketuksissa tiedonlähteen kanssa. Tekstiaineiston lisäksi myös kuvia, multimediaa ja henkilöhaastatteluja hyödynnetään taustatyössä. Faktuaalista tietoa ei haluta hankkia liikaa, koska sen ajatellaan suurina annoksina rajoittavan taiteellista työskentelyä. Teknisiin asioihin liittyvää tietoa haetaan usein internetin kautta, käyttämällä apuna henkilölähteitä tai luovasti itse tekemällä ja kokeilemalla. (Medaille 2010, 336, 338–339, 343.)

Teatteritaiteilijat hyödyntävät tiedontarpeiden tyydyttämisessä henkilökohtaisia suhteita sekä kontaktiverkostoja. Vaikka tiedonhankinta suoritetaan usein yksin, informaation vaihto tapahtuu yhteisissä kokoontumisissa, harjoituksissa ja produktiota rakennettaessa. Informaation jakamisella on suuri merkitys yhteisen Produktion onnistumisessa. (Medaille 2010, 334–335, 339, 343–344.)

Inspiraation lähteinä teatteritaiteilijoille toimivat muut taiteelliset teokset. Jokin kuva, fakta, kertomus, musiikkipätkä tai näiden kokonaisuus saattaa inspiroida taiteilijaa ja toimia vaikutteena tulevan esityksen valmistamisessa.

Teatteritaiteilijat hankkivat tietoa usein laittamalla itsensä alttiiksi selailutilanteille, joissa hyödylliseen tietoon toivotaan törmättävän sattumalta. Monille inspiraation hakeminen on jatkuva prosessi, jolloin aistit pidetään jatkuvasti avoinna hyvälle ideolle. Inspiraation hakemisessa käytetään apuna sekä ulkoisia että sisäisiä tiedonlähteitä. Sisäisillä tiedonlähteillä tarkoitetaan taiteilijan henkilökohtaisia kokemuksia ja tapahtumia, joita käytetään lähdemateriaalina taiteellisessa työssä. (Medaille 2010, 338, 340, 344.)

### 3.2 Taidekorkeakouluopiskelijoiden tiedonhankinta ja tiedonkäyttö

Pia Wennerberg (2007) on tutkinut taidekorkeakouluopiskelijoiden tiedonhankintaa sekä -käyttöä osana heidän taiteellista työskentelyään. Tutkimusta varten haastateltiin seitsemää neljännen ja viidennen vuosikurssin taiteen maisteriohjelman opiskelijaa. Opiskelijasta riippuen he olivat erikoistuneet kuvataiteen eri osa-alueisiin.

Apuna taiteellisessa työskentelyssä opiskelijoille toimivat tiedonlähteet, joiden sisältämä informaatio saattaa olla tekstin ohella myös ääntä tai kuvaa. Opiskelijoiden kiinnostuksen kohteet vaihtelevat taideprojekteittain. Taidehistorian ja muun taidekirjallisuuden lisäksi opiskelijat osoittavat kiinnostusta eri tieteenaloihin, kuten historiaan, psykologiaan ja filosofiaan. Välillä he tutkivat töitään varten jotain aihealuetta perusteellisesti. Sekä tietoa että kaunokirjallisuutta käytetään taiteellisessa työskentelyssä. Internetissä opiskelijat käyttävät tiedonhaussa Googlea tai ennalta tuttuja sivustoja. Selailu on tyypillinen tiedonhankinnan tapa. Tiedonhankintaprosessin alussa heillä ei välttämättä ole selkeää käsitystä siitä, mitä he ovat etsimässä. (Wennerberg 2007, 27–28, 30–31, 41.)

Informaaleilla tiedonlähteillä ja tiedonhankinnan kanavilla on suuri merkitys taideopiskelijoiden tiedonhankinnassa. Opiskelijat kokevat saavansa opettajien, vierailevien taiteilijoiden sekä opiskelutovereiden kautta arvokasta tietoa taidealan tapahtumista sekä materiaaleista ja erilaisista tekniikoista. Sosiaalisen verkoston lisäksi myös koulun luennot ja keskustelut antavat ajankohtaista tietoa opiskelijoille. (Wennerberg 2007, 29, 41–42.)

Taideopiskelijat hankkivat tietoa käytettäväksi taiteelliseen työskentelyyn, mutta heillä on vaikeuksia kuvata prosessin kulkua tarkasti. Wennerbergin (2007) mukaan tämä saattaa johtua siitä, että taiteilijat ovat tottuneet ilmaisemaan itseään julki lausuttujen sanojen sijaan kuvin, muodoin tai äänin. Opiskelijat tarkastelevat tietoa eri tavoin töidensä kautta tulkitsemalla sitä henkilökohtaisesti. Taideopiskelijat valitsevat hyödyllistä tietoa intuitiivisesti sen mukaan, mikä herätti heidän kiinnostuksensa. Hyödyllisiä tiedonlähteitä käytetään inspiraation, mielikuvituksen ja luovan ajattelun tukena. Inspiroiva tieto saattaa vauhdittaa taiteellista työskentelyprosessia. Taideopiskelijat kokevat, että heidän suhteensa tietoon on vapaampi kuin tieteellisessä lähestymistavassa. Muiden opiskelijoiden tulee heidän mukaansa suhtautua paljon kriittisemmin tiedon alkuperään ja paikkansapitävyyteen. Taideopiskelijat osoittavat kuitenkin informaatiolukutaitoa ja kertoivat joidenkin projektien vaativan tietoa lähteestä, jonka luotettavuuden voi perustella. (Wennerberg 2007, 42–44.)



## 4 TEKIJÄN HILJAINEN AMMATTITAITO

Hiljaisen tiedon (engl. tacit knowledge) käsitteen myötä on alettu kiinnostua taitavan työn ja sen taustalla vaikuttavan tekijänsä hiljaisen tiedon olemuksesta. Sanoin ja numeroin ilmaistu, eksplisiittinen tieto edustaa vain pientä osaa kaikesta hallussamme olevasta tiedon kokonaisuudesta. Taiteissa ja kädentöissä on laajalti hyödynnetty edellisiltä sukupolvilta periytyvää hiljaista ammattitaitoa, jota on hankala pukea sanoiksi. Hiljaisella sanattomalla tiedolla tarkoitetaan henkilökohtaista tietoa, joka on hankittu tekemisen ja kokemuksen, eli aistien kautta tehtyjen havaintojen, välityksellä. (Anttila 2006, 55, 73).

Taidoilla on keskeinen asema hiljaisessa tiedossa ja tietämisessä (Toom 2008, 40). Työ, työtehtävä, työsuoritus ja muut työhön liittyvät nimikkeet sisältävät tavanomaisesti jonkin taidollisen komponentin. Taitoja kuvataan erilaisina havaintomotorisina, manuaalisina, älyllisinä, sosiaalisina ja muina taitoina, kulloinkin kyseessä olevan toiminnan sisällön edellyttämän taitomallin mukaan. (Anttila 2007, 78–79.) Raivolan ja Vuorensyrjän (1998) mukaan taitoja hyödynnetään erityisesti esineiden maailmassa kun taas osaaminen on opiskelun ja kokemuksen kautta hankittujen tietojen ja taitojen hyödyntämistä sosiaalisessa kontekstissa (Raivola & Vuorensyrjä 1998, 24). Useimmiten taito mielletään käytännön osaamiseksi, kuten vaikkapa joksikin käsityötaidoksi. Taito on sisäistettyä tietoa, joka koskee jotakin kokonaisuutta. Työssään harjaantunut käsityön mestari on kuin yhtä kohteensa kanssa. (Lindberg 2005, 74–75.)

Hiljaista, taitoa kuvaavaa, tietoa on sen subjektiivisen ja intuitiivisen luonteen vuoksi vaikea siirtää ja käsitellä loogisesti. Eksplisiittistä tietoa sen sijaan voidaan jakaa ja välittää ihmisten välillä formaalisti ja systemaattisesti esimerkiksi kirjoissa ja luennoilla. Sitä on mahdollista käsitellä vaivattomasti tietokoneella elektronisessa muodossa, ja se on tallennettavissa tietokantoihin. (Nonaka & Takeuchi 1995, tässä Syrjäläinen 2003, 15.)

#### 4.1 Ammattitaidon hankinta osallistumisen kautta

Paloniemen (2008) mukaan hiljaisen tiedon jakaminen sekä omaksuminen tapahtuvat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Sosiaalisuus, yhteisöllisyys, kokemuksellisuus sekä toiminnallisuus ovat hiljaisen tiedon jakamisen piirteitä, jotka eri oppimisyhteisöjen toimintaperiaatteissa tulisi huomioida. (Paloniemi 2008, 271–272.)

Hiljainen tieto vaikuttaa eri yhteisöissä ennen kaikkea tradition myötä. Traditio kuvaa sitä, miten hiljaista tietoa siirretään sosiaalisessa kontekstissa. Siihen sisältyy yhteisön hiljaisen tiedon kokemusvarasto, joka välittyy sosiaalisen imitoinnin sekä rituaalien kautta. Toimintamallit, ohjeet, säännöt, arvot ja normit siirtyvät henkilölle jäljittelyn, samaistumisen ja tekemisen kautta. Ihmisyksilön kokemukset suodattuvat yhteisen kielen kautta, joten kielen kautta olemme sidoksissa yhteiseen hiljaiseen tietoon. Kieli ja traditio ovat molemmat sosiaalisia järjestelmiä, jotka ovat sidottuja toisiinsa ja joiden taustaa vasten yksilö luo oman hiljaisen tietonsa ja omat merkityksensä. Yksilön henkilökohtaiseen tietoon liittyy siis paljon kollektiivista hiljaista tietoa. (Polanyi 1973, tässä Koivunen 1998, 205, 208.)

Laven sekä Wengerin (1991) mukaan sopiva keino ammattitiedon siirtämiseen on asteittainen osallistuminen asiantuntijan käytäntöihin. Kyseessä on syvenevä oppimisprosessi, jossa vähitellen osallistumalla omaksutaan asiantuntijan hiljaista tietoa sekä toimintakulttuuria ja kasvetaan osaksi asiantuntijayhteisöä. Tiedot ja taidot kasvavat osallistumisen myötä. (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2004, 129–130.) Esimerkiksi oppipoikakoulutuksessa opiskelija osallistuu ammattikäytäntöihin kokeneiden ammatinharjoittajien ohjauksessa. Malli yhdistetään monesti vahvasti käytännöllisten ammatillisten taitojen harjoittamiseen ja perinteisesti se on kuulunut useisiin käsityöammatteihin. (Tynjälä 1999, 133–134.) Oppipojat saavat ammattitaitonsa tekemällä havaintoja, jäljittelemällä ja käytännön harjoittelulla (Anttila 2006, 75–76).

## 4.2 Taidon hankinta ja kehon aistimusten välittämä informaatio

Taidon hankkiminen ja ylläpitäminen eroavat tiedon oppimisesta ja hankinnasta. Taitoa ei saavuteta lukemalla kirjallisuutta vaan se on henkilökohtainen prosessi, joka vaatii keskittymistä, harjoittelua sekä pitkäaikaista perehtymistä. Taidot eivät synny toisten ihmisten kokemuksista vaan tehtävät täytyy suorittaa itse. Taidon oppimiseksi yksilön on aktivoitava erilaiset kykyalueet, joissa yhdistyvät psykomotoriset tekijät, havainnon tekijät, muodonannon tekijät sekä informaation käsittelytekijät. Taito kehittyy osatekijöitä asteittain harjaannuttamalla siirtymällä yksinkertaisista taitosuorituksista vaativampiin. Taidon oppiminen on kumulatiivista eli jokainen uusi tilanne on sidoksissa aikaisempaan kokemukseen. (Anttila 2007, 77, 79, 90.) Ajan myötä taidon hallinnan taso voi alentua, mutta yleensä taito ei katoa samalla tavoin kuin tietoa, jonka mieleen palauttaminen voi olla joskus mahdotonta (Anttila 1993, 60).

Vaikka taitoja on monenlaisia, fyysisiä, älyllisiä, sosiaalisia, kielellisiä, silti useimmat vaativat erilaisia havainnon ja motoriikan tekijöitä, jotta työsuoritus syntyy. Taito on siis jäsentynyt ja koordinoitunut henkisen ja fyysisen toiminnan kokonaisuus. Esimerkiksi käsityötaidon oppimisen kynnystekijä on orientoituminen taitoon ja tilanteeseen, jossa sitä käytetään. Toiminto on suhteutettava ympäristöön käyttämällä hyväksi ruumiin eri osien keskinäisestä asennosta saatavaa informaatiota sekä eri aistimusten kautta saatavaa informaatiota. (Anttila 1993, 60; Anttila 2007, 90.) Kun perustaito on hankittu, muut tehtävän piirteet saattavat tulla tärkeämmiksi. Harjaantunut henkilö osaa tehdä valintoja aisteihin syöksyvistä datamassasta. Hän välttää sellaista aineistoa, jota ei tarvita, mutta reagoi voimakkaasti sellaiseen, jota harjaantumaton ei välttämättä edes havaitse. (Anttila 2007, 91.)

Ihminen kokee ympäristön visuaalisen, auditiivisen ja muiden aistien, kuten kosketuksen, lihastunnon ja asentoaistin kautta tekemiensä havaintojen ja niiden kautta tapahtuvan toiminnallisen kokemisen myötä. Käsityöläiset ja taiteilijat tarvitsevat eri aistimuksia esimerkiksi materiaalien käsittelyyn, työvälineiden hallintaan sekä esineiden massan ja muodon havaitsemista

varten. (Anttila 1993, 39, 41.) Suurta osaa ihmisen vastaanottamasta informaatiosta käsitellään kuitenkin tieteen piirissä näkö- ja kuuloaistin vastaanottamana. Huomio ei ole kiinnittynyt kehon muiden aistimusten välittämän informaation merkitykseen tiedonhankinnan kanavana. (Anttila 2006, 80.)

Haptisen havaitsemisen avulla ihminen aistii kosketuksen, painalluksen, lämpötilaerot, kipeyden ja kutituksen. Tämä kosketushavaitseminen on tutkimisen ja tiedonhankinnan jatkuva tapahtuma, joka antaa käsiteltävän kohteen lisäksi tietoa myös koskettavasta kehon osasta. Haptiseen tietoon kuuluu siis kosketeltavan kohteen ominaisuuksien lisäksi myös käsien tai jäsenten liikkeet. Kinesteettisen aistin myötä on puolestaan mahdollista kokea kehon jäsenten ja koko vartalon asento, sijainti, liike ja suunta sekä painon ja paineen tuntemus. (Anttila 2006, 80–83.) Kinesteettisestä aistimuksesta ei ole välttämättä tietoinen automaattisen liikkeen kohdalla, mutta epätavallisen suorituksen tai liikeradan kohdalla aistimus kohoaa tajuntaan (Anttila 1993, 41). Kinestesian myötä syntyy tietoa niin esineiden ja ympäristöjen taktis-kinesteettisestä luonteesta kuin myös kehon liikkumisen mahdollisuuksista sekä tekniikoista. Puunveistäjä esimerkiksi hankkii yhtä aikaa tietoa niin puun ominaisuuksista kuin itse veistämisestäkin. Kinesteettinen tieto ei ole pelkästään tietoa yksilön kehon sisäisistä tuntemuksista, vaan tiedon muodostaminen vaatii toiminnallista vuorovaikutusta maailman kanssa. (Parviainen 2006, 76.)

## 5 NUKKETEATTERI AMMATTINA

### 5.1 Nukketeatterintekijän rooleja

Nukketeatterialan ammattikuvan nopea määrittely on alan poikkitaiteellisuuden vuoksi haastavaa. Joiltain osin nukketeatteriammatillisuus käsittää perusrooleja, joita ovat esimerkiksi nukenrakentaja, nukkenäyttelijä, ohjaaja, dramaturgi ja lavastaja. Nukketeatterintekijä voi suuntautua vahvasti johonkin tiettyyn alan osa-alueeseen, mutta hyvin usein kentällä toimiva henkilö omaa useita erilaisia rooleja. Tämä kappale esittelee kärjistetysti muutaman alalle tyypillisen roolin. Vaikka nukketeatteria voidaan tehdä yksin tai osana ryhmää, valmis nukketeatteriesitys on kuitenkin monesti vaatinut erilaisia osaamisia ja näiden osaamisten yhteen saattamista.

Nukke ei nukketeatterissa ole aina kirjaimellisesti nukke, vaan se voi olla myös jokin esine, objekti, varjo tai hahmo, joka herää lavalla henkiin. Nukerakentajan taitoon kuuluu tehdä ne liikuttelutekniikat, joiden avulla nukkenäyttelijä herättää nuken eloon näyttämöllä. Suomessa teatterinukkeihin erikoistuneita taiteilijoita on vähän. Teatterinukketaitelijan ammattikoulutusta ei saa Suomesta, joten osaaminen hankitaan eri reittejä pitkin. Suomen eturivin nukentekijöiden taustalla on usein kuvataiteen tai kuvanveiston opintoja. (Peltonen 2009, 162–163.)

Nukkenäyttelijän eli nukettajan ammattitaitoon kuuluu saada nuket elämään näyttämöllä. Draamanäyttelijä ilmaisee tunteen omalla kehollaan ja ilmeillään, mutta nukkenäyttelijän on ilmaistava tunne nuken kautta. Nukke herää henkiin kun näyttelijä siirtää ilmaisuenergiansa siihen. Ilmaisukielen tulee olla tarkkaa ja inhimillisesti tunnistettavaa, jotta katsoja voi eläytyä nuken maailmaan. Nukke- tai esinenäyttelijän tulee vetäytyä taka-alalle ja herättää esine eloon ilman, että taustalla vaikuttava tekniikka ja näyttelijän taito näkyy. (Paavola 2009, 154.)

Näyttelijän on ohjattava katsojan huomio nukkeen tai itseensä tilanteesta riippuen.

Nukketeatterin kenttä tarjoaa ilmaisuun laajan valikoiman erilaisia tekniikoita ja tyyllilajeja. Nukketeatterin ohjaajan on valittava mitä näytetään ja miten jäsenneltynä. Ohjaajan on hahmotettava draamaa visuaalisesti, tilan ja hahmojen vuoropuheluna. Hän valitsee käytettävän tekniikan ja luo koreografiaa niin nukelle kuin näyttelijällekkin. Ohjaajan on tunnettava nukketeatterin keinot ja ymmärrettävä, miksi esitys tai osa siitä toteutetaan nukeilla. Joskus ohjaaja saattaa olla työryhmässä ainut, joka omaa nukketeatterikokemusta. Tällöin hän joutuu opettamaan muille nukkerakennusta ja nukkenäyttelemisen perusasioita. (Lintunen 2009a, 193.)

## 5.2 Nukketeatterinalan tekijät Suomessa

Alusta alkaen Suomen nukketeatteriala on hakenut vaikutteita ulkomailta. Alan osaaminen kulkeutui muista maista ja vierailevien tekijöiden kautta. Ennen vuotta 1994 nukketeatterialalle pystyi Suomessa erikoistumaan ainoastaan lähtemällä opiskelemaan ulkomaille, lyhyillä kursseilla tai yksinkertaisesti tekemällä työn kautta. Suomessa ei ole ollut keskieuropalaistyylisiä perheteatteritraditiota, jonka kautta lapsi olisi pienestä pitäen oppinut mestarin, eli vanhempiansa, johdolla ammatissa vaadittavat tiedot ja taidot. Nukketeatterin pariin on viimeisen reilun sadan vuoden aikana päädytty puheteatterista, kasvatusaloilta tai käsityöammateista. Viime vuosikymmeninä myös teattereissa tai teatterialan oppilaitoksissa koulutuksensa saaneet ovat päätyneet tekemään nukketeatteria. (Lintunen 2009b, 143.) Nukketeatterialan ammattilaisia tulee nykyään alalle Turun ammattikorkeakoulun nukketeatterilinjan lisäksi myös näyttö- ja ammattitutkintojen kautta. Uudet ammattilaiset ovat 90-luvun alusta asti perustaneet useita nukketeatteriryhmiä ja sooloteattereita. (Tawast & Peltonen 2009a, 128.)

Nukketeatterintekijät työskentelevät erityyppisissä ja -kokoisissa teattereissa. Osa teattereista on ammattilaisteattereita ja osa harrastelijateattereita. Teatterityö voi myös olla kiertävää tai kouluttavaa. Suomessa on yli

kolmekymmentä säännöllisesti toimivaa vapaata ammattinukketeatteria, joista suurin osa on sooloteattereita. Nykyään ammattiuran alussa toimitaan erilaisissa työryhmissä ja yhteenliittymissä. Uudet ammattilaiset siirtyvät sujuvasti projektista toiseen ja ovat mukana useissa eri kokoonpanoissa. Turun Taideakatemiaalta valmistuneista useat ovat luoneet työpaikkansa itse joko toimimalla freelancereina tai perustamalla oman teatterin. (Peltonen & Tawast 2009b, 229–230.) Ammattinukketeatterit pystyvät tarjoamaan töitä vain osalle nukketeatterialan osaajista, joten useiden nukketeatteritaiteilijoiden on täytynyt itse luoda työnsä ja toimenkuvansa (Lintunen 2009b, 142). Taiteellista työtä tehdään niukoin resurssein. Taiteellisen, luovan työskentelyn lisäksi omaa tekemistä on osattava tuotteistaa sekä markkinoida muille. Nukketeatteritaiteilija on hyvin usein yrittäjä, joka hankkii elantonsa olemalla mukana useissa erilaisissa projekteissa ja hankkeissa. (Susi 27.5.2010.)

Nukketeatteriammattilaisuuden määrittäminen on hankalaa. Teatterilain piiriin kuuluvien nukketeattereiden henkilökunnalla tulee olla teatterialan ammattikoulutus. Suomen Unima ry, eli kansainvälisen nukketeatteriliiton Suomen keskus, ei ole antanut suosituksia ammattilaisuuden määrittelyyn eikä olemassa ole omaa ammattijärjestöä, joka asettaisi kriteerit. Nukketeatteriammattilaiset hakeutuvat yleensä teatterialan liittoihin. Nukketeatterikeskus Poijun jäsenyyskriteerit ovat alan ammattikoulutus sekä yli viiden vuoden työskentely nukketeatterin taiteellisessa ammatissa. Kunnianhimoisen harrastajaryhmän ja ammattiteatterin väliset erot ovat pieniä, mutta ammattilaisuuteen kuuluu se, että ryhmä tai taiteilija tekee teatteria kokopäiväisesti ja saa siitä pääasiallisen toimeentulonsa. (Peltonen & Tawast 2009b, 229.)

### 5.3 Nukketeatterialan koulutus Turun ammattikorkeakoulussa

Nukketeatterin suuntautumisvaihtoehto on osa Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemiaan esittävän taiteen koulutusohjelmaa. Vuoden 2010 syksyllä koulutusohjelmassa aloitti päivitetty nukketeatterin ja teatterin suuntautumisvaihtoehto, josta opiskelijat valmistuvat neljässä vuodessa teatteri-

ilmaisun ohjaajiksi (ent. nukketeatteritaiteilija) ja erikoistuvat joko nukketeatteriin tai teatteriin. Tutkinto on laajuudeltaan 240 opintopistettä. Opinnit koostuvat perusopinnoista, ammattiopinnoista, vaihtoehtoisista ja vapaasti valittavista opintojaksoista, työharjoittelujaksoista sekä taiteellisesta opinnäytetyöstä. Opinnäyte sisältää yleensä käytännön toteutuksen, kuten ohjaustyön, sekä kirjallisen osion. (Turun ammattikorkeakoulu 2010.)

Nukketeatterin ja teatterin suuntautumisvaihtoehdon opinnot sisältävät muun muassa dramaturgiaa, ohjausta, näyttelijäntyötä, tanssia, musiikkia, scenografiaa sekä valo- ja äänisuunnittelua. Nukketeatteriopinnot koostuvat nukenkäsittelystä, nukenrakennuksesta ja esitystuotannoista, jotka ovat joko annettuja tehtävänantoja tai opiskelijoiden omia projekteja. Opiskelijat tutustuvat sekä alan perinteisiin että nykyaikaisiin muotoihin omaa henkilökohtaista ilmaisukieltään samalla kehittäen. Opinnoissa korostuu luova taiteellinen työskentely, johon yhdistyy opintojen ja harjoittelun myötä saatava taitotieto. Opiskelijat tuottavat esityksiä, mutta myös vastaanottavat niitä. Opintojen aikana esittävän taiteen teoksia ja prosesseja havainnoidaan, tulkitaan ja arvioidaan. Teoreettisten opintojen on tarkoitus antaa opiskelijoille valmiudet esittävän taiteen analyyttiseen tarkasteluun. (Turun ammattikorkeakoulu 2010.)

Ensimmäinen opiskeluvuosi esittelee nukketeatterin taiteenlajina ja opiskelijat oppivat nukketeatterin tekemisen perusteet. Opiskelijat kartuttavat perustaitoja harjoitellen eri tekniikoita, nuken käsittelyä sekä nukenrakennusta. Heille avataan alan historiaa sekä kehitystä. Ensimmäisestä vuodesta alkaen opiskelijat lähtevät tekemään harjoitustyötä sooloesityksistä laajempiin kokonaisuuksiin ohjaavien opettajien sekä ylempien vuosikurssilaisten avustuksella. Rakenteellisesti harjoitustyöt muuttuvat opintojen edetessä vaativammiksi ja niiden rinnalla kulkevat erilaiset kansainväliset sekä kotimaiset työpajat. (Susi 27.5.2010.)

Taideakatemialla toimivan kirjaston tehtävänä on palvella Turun ammattikorkeakoulussa nukketeatteria opiskelevien tiedontarpeita ja hankkia kokoelmaan aineistoja heitä silmällä pitäen. Kirjastosta löytyy nukketeatteriaiheista kirjallisuutta liittyen muun muassa nukenrakennukseen,



nukketeatterin historiaan, näytelmiin sekä erilaisiin nukketeatterityyleihin ja -tekniikoihin. Nukketeatterin suuntautumisvaihtoehdosta valmistuvien opinnäytetöitä säilytetään kirjastossa. Kirjaston kokoelma on luetteloitu Auran tietokantaan. Suomen yleisten kirjastojen luokitusjärjestelmän (YKL) mukaan nukketeatteriaiheinen materiaali löytyy luokasta 77.153.

## 6 JOHDATUS HAASTATTELUIHIN

### 6.1 Tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytetyön empiirisen osion tavoitteena on tarkastella nukketeatterialan tiedonhankintaa opiskelijanäkökulmasta. Tiedontarpeiden kohdalla tutkimuksessa pohditaan, millaisiin tarkoituksiin opiskelijat hankkivat tietoa ja minkä tyyppistä heidän tarvitsemansa tieto on. Tiedonlähteiden kannalta kiinnitetään huomiota siihen, millaisia lähteitä opiskelijat valitsevat, missä muodossa kyseiset lähteet ovat ja miksi niitä käytetään. Orientoivan tiedon hankinnan kannalta tarkastellaan lähteitä ja kanavia, jotka palvelevat oman ammattialan seuraamista. Mielenkiinto on kohdistunut myös siihen, millaisia piirteitä alan ammattitietoon ja sen hankintaan liittyy. Kiteytetysti tiedonhankintakäytäntöjä lähestytään seuraavien kysymysten kautta:

1. Mihin opiskelijat hankkivat tietoa?
2. Millaisia tiedonlähteitä ja tiedonhankinnan kanavia opiskelijat hyödyntävät?
3. Millaisia erityispiirteitä liittyy alan ammattitiedon hankintaan?

### 6.2 Tutkimusmenetelmät ja kohdehenkilöt

Tämän opinnäytteen empiirinen osuus toteutettiin kvalitatiivisen tutkimuksen keinoin. Työhön pyrittiin muodostamaan tutkittavasta aiheesta aiempaa syvempi ja kokonaisvaltaisempi käsitys, joka perustuu osallistuvien henkilöiden kokemuksiin sekä ajatuksiin. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä saamaan aikaan tilastollisia yleistyksiä tutkittavasta aiheesta, vaan kuvaillaan tutkittua toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Aineiston keräämiseen käytettiin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää eli teemahaastattelua. Teemahaastattelu on ollut suosituin

materiaalinkeruumenetelmä tiedonhankintaa käsittelevissä tutkimuksissa. Menetelmällä on mahdollista saada yksityiskohtaista tietoa siitä, miten haastateltavat suhtautuvat tarkasteltavaan ilmiöön. (Haasio & Savolainen 2004, 161.)

Tutkittavaa aihetta lähestyttiin kolmesta eri näkökulmasta. Haastateltaviksi haluttiin ensinnäkin vanhempien vuosikurssien nukketeatteriopiskelijoita, joilla on jo selkeä käsitys opiskeltavasta alasta, opintojen luonteesta sekä siitä, kuinka alan tietoa hankitaan kouluympäristössä. Opiskelijoiden lisäksi tutkimukseen haluttiin haastatella taidekorkeakoulun kirjaston henkilökunnan jäsentä, jolla on aineistonhankinnan lisäksi kokemusta taideopiskelijoiden kirjastonkäytöstä sekä tiedonhankintataitojen opetuksesta nukketeatterialan opiskelijoille. Kolmanneksi näkökulmaksi haluttiin nukketeatterialan opettaja. Hänen ajateltiin osaavan kertoa opiskelijoiden tiedonhankinnan lisäksi myös yleisesti nukketeatteritaiteilijan ammatista, siihen kuuluvista erilaisista rooleista sekä alan koulutuksen sisällöstä ja siinä käytetyistä opetusmenetelmistä.

Haastattelujen tukena käytettiin valmiiksi suunniteltuja haastattelurunkoja. Haastattelurunkoihin hahmoteltiin teemat sekä teemoista johdetut kutakin osaluetta tarkentavat kysymykset. Teemahaastattelu mahdollisti sen, että kysymykset tulkittiin haastateltavien kohdalla oikein ja vastauksia pystyttiin tarkentamaan lisäkysymyksiä esittämällä. Haastattelurunkoja tehtiin kolme erilaista. Informaatikolle, nukketeatteriasiantuntijalle sekä opiskelijoille tehtiin erilliset kysymysrungot osallistujien asema ja katsontakanta huomioon ottaen. Esimerkiksi informaation haastattelun yhtenä teemana oli muista rungoista poiketen aineistonhankinta, joka on osa hänen erityisosaamisaluettaan.

Aineisto käytiin läpi sisällönanalyysin keinoin. Tutkittavasta ilmiöstä pyrittiin sisällönanalyysin avulla saamaan aikaiseksi tiivis ja yleinen kuvaus aineistoja systemaattisesti ja objektiivisesti tarkastelemalla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Kerätty aineisto, teoria ja tutkimuskysymys ohjasivat analysointia.

### 6.3 Haastattelujen toteutus

Tutkimuksen lähtökohdat perustuivat Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia esittävän taiteen koulutusohjelman nukketeatterin suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoihin. Nukketeatterialan ammattiin valmistavaa korkeakouluopetusta tarjotaan Suomessa ainoastaan tässä yhdessä oppilaitoksessa. Haastatteluihin osallistuneet henkilöt työskentelivät tai opiskelivat haastatteluhetkellä Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia toimipisteessä. Haastattelut toteutettiin vuoden 2010 aikana.

Ensimmäiseen yksilöhaastatteluun osallistui Taideakatemia kirjastosta vastaava informaatikko. Toiseen haastatteluun osallistui nukketeatterialan ammattilainen, joka toimi haastatteluhetkellä nukketeatterin suuntautumisvaihtoehdon vastaavana. Hän toimi myös opiskelijoiden projekteissa ohjaavana opettajana sekä opetti ohjaajan työtä opiskelijoille. Viimeisenä haastateltiin kolmea nukketeatterilinjan 3. vuosikurssin opiskelijaa. Heistä jokainen oli suorittanut aiemman korkeakoulututkinnon. Opiskelijahaastateltavien löytäminen vaikeutti koulunkäyntijärjestely, jossa opiskelijat työskentelevät paljon itsenäisesti eri aikataulussa muiden saman vuosikurssin opiskelijoiden kanssa.

Haastattelut toteutettiin suomen kielellä Turun ammattikorkeakoulun tiloissa. Haastattelut nauhoitettiin digitaalisella äänentallentimella ja litteroitiin. Informaatikon haastattelun pituus oli noin puoli tuntia, nukketeatteriammattilaisen tunnin ja opiskelijoiden noin 40–50 minuuttia.

## 7 HAASTATTELUJEN LÄPIKÄYNTI

### 7.1 Taidekirjaston informaattikko

Taideakatemian kirjastohenkilökunta ei varsinaisesti opeta nukketeatteriopiskelijoille tiedonhankintataitoja, koska taloudelliset resurssit ovat rajalliset. Yleisesti tiedonhankintaopetus tähtää Turun ammattikorkeakoulussa sujuvaan kirjastotietokantojen käyttöön. Opetussisällöt räätälöidään, ja opiskelijaryhmille yritetään löytää myös hyödyllisiä ulkomaisia tietokantoja. Kirjasto on lähestynyt taideopiskelijoita tietoisku-tapahtumilla, joihin opiskelijat ovat halutessaan voineet osallistua. Kaikille avoimien tilaisuuksien sijaan vastaanotto, osallistujamäärät ja opetuksen hyödyt ovat haastateltavan mukaan olleet parempia silloin, kun koulutusohjelmien kanssa on tehty yhteistyötä.

Taideakatemian kirjaston nukketeatteriaineisto koostuu suurimmaksi osaksi kirjoista. Alan kansainvälisyys vaikuttaa siihen, että kirjallisuus on lähinnä englanninkielistä. Nukketeatteriopiskelijoiden joukossa on ulkomaalaisia, joten suomalaista kirjallisuutta kysytään kirjastosta harvoin. Haastateltavan mukaan nukketeatterin teknistä puolta on saatu hyvin dokumentoitua. Vaikka draamateatterin säännöt pätevät suurilta osin myös nukketeatterin tekemisessä, informaattikon mielestä jotkin aiheet, kuten esimerkiksi ohjaustyö ja dramaturgia, kaipaisivat tarkastelua erityisesti nukketeatterin näkökulmasta.

Aineistot hankitaan kirjastoon kilpailutettujen toimittajien kautta. Kirjasto-oikeuksilla varustettua AV-materiaalia tarjotaan kirjaston kokoelmiin vähän. Vähäinen tarjonta kohdistuu nukketeatterin lisäksi myös muihin taiteenaloihin, kuten esimerkiksi tanssiin. Vähäiseen tarjontaan vaikuttaa se, millaisten toimittajien kanssa kirjasto tekee yhteistyötä. Haastateltava vastaa nukketeatteriaineiston hankinnasta yksin, joten saatavuuden lisäksi myös ajalliset resurssit vaikeuttavat kokoelmanhoitoa ja eri alojen seuranta on oman

aktiivisuuden varassa. Haastateltava kokisi hyödyllisenä jos alaa sisältäpäin tunteva henkilö antaisi ehdotuksia kokoelman kehittämiseen ja alan keskeisten teosten tunnistamiseen.

Eli se av-tarjonta, jota on kirjasto-oikeuksilla niin sepä ei oo kovin monimuotoista. Monissa muissakin asioissa, olisi kiinnostava saada tanssista av-aineistoa ja ilman muuta nukketeatterista, muutakin kuin tällaista valtavirta-animaatiota. Mutta ei sellaisia ole tarjolla juurikaan mitään.

Opiskelijat kysyvät harvoin neuvoa henkilökunnalta nukketeatterialan aineistoista. Haastateltavan mukaan opiskelijoiden käsitykset omista tiedonhankintataidoistaan ovat usein paremmat, kuin ne todellisuudessa ovat. Hänestä opiskelijat kohtaavat hankaluuksia erityisesti siinä vaiheessa, kun tietoa lähdetään hakemaan tietokannoista ilman selkeää nimekettä kohdistuen hakuja eri aiheisiin. Aihealueisiin liittyvien kysymyksien kanssa opiskelijat tulevat kirjastoon usein vasta opinnäytetyötä tehdessään. Opinnäytetyövaiheessa hankitaan tietoa laajoista aihealueista, ja silloin etsitään myös soveltavaa kirjallisuutta oman taiteenalan ulkopuolelta.

Mutta sitten kun aletaan pohtia hiukan vaativammin sitä aihepiiriä eikä niin, että tiedetään vaan kirjan nimi... niin useimmat huomaavat, ettei se olekaan niin yksinkertaista.

Kirjaston sijainti koulukompleksissa vaikuttaa informaation mukaan kirjaston asiakaskuntaan. Nukketeatteriopiskelijoiden tilat sijaitsevat Taideakatemian rakennuskompleksin vastakkaisessa päässä kirjaston sijaintiin verrattuna. Haastateltavan mukaan opiskelijoiden tiedontarpeiden artikulointi vaihtelee. Osa tietää, mitä on etsimässä kun taas jollekin saattaa olla vaikeaa esittää asiansa neuvontatilanteessa. Esittävän taiteen puolelta kysytään esimerkiksi tietoa tietyistä henkilöistä tai metodeista. Haastateltava mainitsi tekstuaalisen tiedon lisäksi myös visuaalisen tiedon tarpeen.

...Muistan et yks tarvi kuvia susista ja niitä sitten etsittiin painetuista ja sähköisistä lähteistä.

Haastateltava kokee opiskelijoiden tiedonhankintakäytännön kuvaamisen hankalaksi, koska kirjastossa asioivat opiskelijat eivät aina profiloitu tietyn alan opiskelijoiksi. Hän pitää nukketeatteriopiskelijoita visuaalisesti ajattelevina kädentaitoihmisinä ja kokee, että opiskelijoille tiedon hankkiminen sähköisistä

järjestelmistä tuntuu vieraalta. Haastateltavan mukaan nukketeatterialan opiskelijat hyödyntävät kirjastosta löytyviä fyysisiä teoksia, mutta he eivät välttämättä ole tietoisia elektronisista aineistoista, koska tiedonhankintataitojen opetus puuttuu. Informaatikko ylläpitää kirjaston kotisivuilla linkkilistaa, jonne on ollut hänen mukaansa hankalaa löytää erityisesti nukketeatteri- ja tanssiaiheisia sivustoja.

Se on ollut haasteellisin mun opetusryhmistäni. Sen takia että nää opiskelijat oli ehkä sillä tavalla aika vankasti kädentaitoihmisiä eivätkä missään mielessä tietokoneihmisiä.

Muistan sen tunnelman kun ihmiset olivat niin kauhuissaan tietokoneesta. ”Ei mulla ole tapana käyttää tietokonetta”.

Tää ei oo semmosta väkeä, joka eläisi virtuaalimaailmassa. Ei ne viitti pykätä mitään verkkosivuja.

## 7.2 Nukketeatterin lehtori

Työskentely nukketeatterikoulutuksessa on haastateltavan mukaan projekti- ja tehtävälähtöistä ja painottunut käytännön tekemiseen. Koulutus ei ole haastateltavan mukaan koskaan ollut kirjallinen tai teoreettinen eikä toteutussuunnitelmiin sisälly tenttejä tai kirjojen lukemista. Opetusmateriaalien käyttö vaihtelee opettajan mukaan. Opetuksen tukena käytetään esimerkiksi esitystaltiointeja. Painettua kirjallisuutta käytetään opintojen aikana vähän, mutta hyödynnetyn aineiston joukossa ovat esimerkiksi suomalaisen nukketeatterin historia, nukketeatterinäytelmät ja teokset nukerakennuksesta. Tietyissä opinnoissa, kuten esimerkiksi dramaturgiaopinnoissa, hyödynnetään kirjallista materiaalia draamateatterin puolelta.

Meillä on hyvin tällaisia task-oriented eli ei välttämättä oo mitään tällasta monistepohjaa saati puhumattakaan mistään powerpointeista tai mistään tällasista (naurua). Et se on hyvin käytännönläheistä työtä, et Anna Ivanova, joka opettaa nukketeatterihistoriaa- ja teoriaa, niin hänellä on hyvin laajat arkistot taltiointeja ja kaikkee, et hän opettaa hyvin paljon sitä kautta, että katsotaan niitä esityksiä ja vaikutelmia maailmalta.

Työskentelymenetelmät eri kursseilla vaihtelevat riippuen opettajasta sekä opiskeltavasta aiheesta. Perusopinnoista lähtien opiskelijat lähtevät tekemään itse ja osallistuvat. Tyypillinen tilanne voi olla se, että esitetään jokin työskentelytapa ja seuraavaksi kerraksi opiskelija valmistaa kotitehtävänä

jotain, jonka hän seuraavalla kerralla esittää muille. Tekemistä kommentoidaan suullisesti. Verrattuna perinteiseen luento-opiskeluun, opiskelu on osallistumista ja tekemistä eikä tunneilla pärjää pelkästään passiivisesti kuuntelemalla. Työskentelyssä joutuu laittamaan alttiiksi niin oman kehonsa kuin ajatusmaailmansakin.

Et ei se, ei siinä tavallaan oo mitään luettavaa tai semmosta mitä vois tentata... Et se ei mee niin, että lue tämä kirja ja kerro mitä opit vaan tee tämä ja katsotaan mitä sinä teet, ja niinkun reflektoidaan sitä. Et näin, kyl se painopiste on siellä.

Tällaiseen perinteiseen luento-opiskeluun verrattuna niin se meidän koko konsepti on hyvin erilaista. Hirmu henkilökohtaista, siinä käsitellään henkilökohtaisia, itsestä lähteviä asioita koko ajan ja työskennellään oman fysiikan kanssa ja oman ajattelun kans ja... et sillain, et siinä ei lähes koskaan voi olla niin, että on passiivinen ja vain kuuntelee vaan aina pitää tehdä tai osallistua jotenkin.

Työskentely tapahtuu ryhmässä, jossa on henkilöitä useista eri maista. Koulutus on englanniksi, joten opiskelijat joutuvat usein kommunikoimaan keskenään jollain muulla kielellä kuin heidän omalla äidinkielellään. Vaikka ryhmän sisälle kehittyikin oma mikrokielensä, pienet kielen kautta välittyvät vivahteet voivat haastateltavan mukaan jäädä puheesta ymmärtämättä.

Koulutuksessa käytetään apuna vierailevia asiantuntijaopettajia niin Suomesta kuin ulkomailtakin. Vuosittain erimittaisia vierailuja on noin kolmesta kuuteen. Vierailut ovat tärkeitä, koska kotimaasta ei löydy erikoistuneita, eri tekniikoita hallitsevia nukketeatterintekijöitä. Työpajaopintojen asiantuntija on yleensä henkilö, joka on perehtynyt kunnolla johonkin nukketeatterin osa-alueeseen. Asiantuntija tulee koululle opettamaan hallitsemaansa osaamisaluetta opiskelijoille ja mahdollisesti ohjaa yhteisen produktion. Haastateltavan mukaan kotimainen nukketeatterikoulutus on mahdollistanut sen, että sen sijaan, että opettaja tuodaan ulkomailta, myös Suomesta alkaa pikku hiljaa löytyä joidenkin osa-alueiden asiantuntijoita. Vierailevien opettajien kautta opiskelijat tutustuvat eri taiteilijoihin, tekniikoihin tai tekemisen tapoihin. Joku koululla vieraileva opettaja voi vaikuttaa opiskelijan ammatillisuuteen suuresti herättämällä opiskelijan mielenkiinnon jotain tiettyä suuntausta kohtaan.

No voi olla esim. joku taiteilija, joka on perehtynyt käsitateatteriin, mitä ei kukaan Suomessa välttämättä tee, ja hän on niinkun vienyt sen konseptin hyvin pitkälle ja sit hän tulee 2-3 viikoksi ja opettaa sitä tekniikkaa näille opiskelijoille...



Hannu Räisä, joka on Suomessa yksi pisimmälle edistyneitä nukkerakentajia, ja hän on nyt ollut pitämässä workshoppeja meidän opiskelijoille, ihan puunveistonukkerakentamisesta. Siis ihan perusnivistä ja siitä, et miten sä vaikka veistät käden puusta ja näin edes päin, et tällasia hyvin käytännöllisiä, käsityöläisohjeita.

Ammattitieto tulee haastateltavan mukaan esiin eri tekijöiden kautta. Asiantuntija, opettaja, tuo opetustilanteessa esiin oman käytännön kautta opitun henkilökohtaisen näkemyksensä aiheesta. Se tieto ei ole kirjoista opittua faktatietoa vaan muotoutunut kokemuksen myötä. Olemassa olevien kirjallisten nukketeatterimateriaalien tekijäkohtaiset katsontakannat vaikuttavat haastateltavan mukaan kriittisesti opetusmateriaalien valintaan.

Mutta joo, no esim. kun opetin nukketeatterin ohjaamista niin siitä voi olla joku kirja, mutta se on enemmänkin sitä omaa näkemystä, jonka on käytännön kautta oppinut, niin yrittää heille välittää.

... Et sit mun pitäisi itse kirjoittaa joku kirja, et miten mä teen tai ajattelen, tai näkisin asian. Et teatterin puolella se on eri, mutta nukketeatteri ja teatteri on siinäkin kohti erilaisia. Ja sit joku kirja voikin olla eri näkökulma, mitä itse ajattelee eikä sitä siksi halua luetuttaa (opiskelijoilla).

Ylhäältä päin annetut tehtävät määrittävät osittain opiskelijoiden tiedontarpeita. Opiskelijoille annetaan tehtävänannoilla raamit tulevalle projektille, jonka sisällön he saavat itse rakentaa. Tehtäväesimerkkeinä haastateltava mainitsi esimerkiksi olemassa olevien oopperoiden tai myyttien tulkitsemisen nukketeatterin kielelle. Ohjaajana toimiva opiskelija on se, joka valitsee käsiteltävän myytin tai oopperan omien mieltymystensä mukaan. Tehtävän suorittaminen vaatii opiskelijoilta aihepiiriin, sen käsitteisiin ja tekijöihin tutustumista itsenäisen tiedonhankinnan sekä materiaalin keruun kautta.

Tai sanotaan nyt vaikka, et me käsiteltiin myyttejä ja silloin heidän piti itse valita se myytti ja miettiä tätä mytologiaa ja myyttiä, lukea ja tehdä siitä niin kirjallinen kuin suullinenkin presentaatio toisille.

Sitten kun opiskelijat ohjasivat oopperat niin heidän tuli kuunnella oopperoita ja perehtyä siihen taustatietoon, mitä niistä oopperoista oli... millasii ne libretot on, he hankki taustatietoa niistä säveltäjistä.

Haastateltavan mukaan opiskelijoiden käyttämät tiedonlähteet eivät ole pelkästään kirjallisia vaan myös visuaalisia, auditiivisia tai näiden yhdistelmiä. Opiskelija voi haluta työhönsä vaikutteita jostain videosta, kuvasta tai musiikista. Lähtökohtana voi toimia myös vanha näytelmäteksti tai jokin muu

olemassa oleva taiteellinen teos. Opiskelijoiden hankkimat lähteet toimivat tausta-aineistoina heidän omassa taiteellisessa työskentelyssään.

Ja se informaatio ja materiaali, jota voidaan hankkia ei välttämättä ole kirjoitettu vaan se voi hyvin usein olla visuaalista. Et he voi esim. tulla esittelemään, et he on rakentamassa tällasta ohjaustyöpätkää niin sit he voi näyttää netistä jonkun videon, et tältä mä haluaisin, et tää tunnelma olis tällanen, tai he on printannu kuvia, et täs kirjassa oli tällain piirretty hahmot, mä haluaisin, et se näyttää tältä. Ja niin kun et se ei välttämättä oo sitä kirjoitettua materiaalia mitä sinne tuodaan mutta myös sitä. Myös niinkun auditiivista, et heillä voi olla jotain musiikin pätkää ja tän tyyppistä. Mitä he ei itse ole tehneet, mut vaikutteita siihen taiteelliseen työhön.

Et tavallaan se aineisto voi olla tällaista muun taiteen uusiokäyttöä ja olemassa olevien tarinoiden uudelleen tulkitsemista nukketeatterin kielelle.

Nukenrakennuksesta on haastateltavan mukaan helpointa hankkia tietoa. Dokumentoitua tietoa löytyy myös lasten kanssa tehtävästä harrastajamaisesta nukketeatterista sekä eurooppalaisen teatterin historiasta. Teatterin historiasta on haastateltavan mukaan tehtävä linkityksiä uuttaakseen teksteistä ne kohdat, jotka koskettavat juuri nukketeatteria. Kirjallisuudesta on siis poimittavissa nukketeatteritietoa, mutta ei asiasanalla etsimällä vaan perehtymällä ja kirjallisuudesta löytyviä johtolankoja seuraamalla. Jos opiskelija kiinnostuu jostain tietystä suuntauksesta tai metodiikasta, hän saattaa joutua tekemään suuren salapoliisityön ja hankkimaan tietoa eri tieteen- ja taiteenalojen puolelta.

...Et se ei oo kauhean ilmeistä mistä sen tiedon saa, välttämättä, et se ei oo missään kirjassa tai mistä nyt perinteisesti, no nyt vaikka googlaat niin ei se välttämättä tuu sieltäkään, et se on hyvin piilotettu ja kaivettavissa jostakin, ja se pitää vielä itse muotoilla johonkin tiettyyn muotoon. Et se on aika haastavaa.

...No yksikin teki opinnäytetyön Lorcan näytelmästä ja hän on sitten kartuttanut sitä ajankuvaa ja tavallaan sekin on kirjallisuudesta poimittu, mitä ei välttämättä nukketeatteri-hakusanalla löydä. Et täytyy osata linkittää et se teki sitä ja tätä, tässä sillä oli näytelmä tehtynä nukeille.

Tiedonhankinnan ja sen saatavuuden ongelmia haastateltava mainitsi sattumanvaraisuuden. Tiedonhankinta perustuu usein omaan kokemukseen ja se vaatii fyysistä läsnäoloa siinä tilaisuudessa tai tilanteessa, jossa tieto on tarjolla. Alan tietoa ei ole haastateltavan mukaan keskitetysti koottu sähköisessä muodossa. Tulevaisuudessa haastateltavan mukaan nukketeatterin opettajien kesken tulisi pohtia ja eritellä sitä, mistä mihinkin asiaan liittyvä tieto olisi saatavilla. Haastateltava koki, ettei osannut ohjata opiskelijoita välttämättä oikeaan suuntaan heidän tiedontarpeidensa kanssa.

Hankaluutena on sen (tiedonhankinnan) sattumanvaraisuus jollain tapaa, sä oot paikalla jos sä oot ja jos et oo niin sitten missaat sen. Tavallaan, jos se (tiedonhankinta) perustuu siihen kokemukseen, silloin sun on oltava siellä.

...Ja sit et me opettajakuntana eriteltäisiin että mistä tieto oikein tulee, et just ainakin opinnäytetyövaiheessa opiskelijat tulevat kysymään, että mistä mä voisin saada tietoo ja aika usein mun täytyy sanoo, että en mää tiedä tai et kysy toltä.

Haastateltava kaipaa opetukseen muutoksia. Tulevaisuudessa opiskelijoiden tulisi tarkastella alaa myös tieteellisemmältä ja analyttisemmältä kannalta. Euroopasta löytyy haastateltavan mukaan joitain nukketeatterialan teoreetikkoja ja tiettyjen tekijöiden teoksia voidaan pitää alan keskuudessa perustavanlaatuisina. Haastateltavan mielestä tällaisen kirjallisuuden läpikäyntiä ja yleisesti lukemista voisi liittää opintoihin, kuten myös osallistumisia alan kokouksiin ja muihin tapahtumiin. Haastateltavan mielestä opiskelijoille tulisi myös tiedottaa, jos Suomessa järjestetään tilaisuuksia tai tapahtumia, joista voisi olla hyötyä heidän opinnoissaan. Myös koululla vierailevien opettajien asiantuntemusta tulisi haastateltavan mielestä tulevaisuudessa käsitellä systemaattisemmin eri tehtävien kautta.

Ja sitten kun et pitäis tavallaan sellaisen tiedonhankinnallisen asenteen, et kun meille tulee näitä ulkomaisia opettajia, et se käytäis läpi ja siitä tehtäis muistiinpanoja, et vois haastatella ja sen voisi jotenkin kootusti. Tavallaan se auttais heidän omaa taiteellista ajattelua myös. Et sen vois jotenkin yhdessä pohtia, analysoida ja kirjoittaa. Ja miettiä mitä se tarkoittaa, jotta se ei jäis välttämättä niin hiljaiseksi heille itselleen.

Nukketeatteriopiskelijoiden opinnäytetyö on kaksiosainen. Toinen puoli on yleensä teoriaa ja toinen puoli jokin käytännön toteutus, kuten ohjaustyö. Taiteellinen osuus on haastateltavan mukaan usein selkeämpi, sillä osallistava koulutus on tähdännyt siihen. Opiskelijoiden on hankala lähteä kirjoittamaan pidempää kirjallista työtä, johon tulisi sitoa jonkinlainen teoria. Haastateltavan mukaan nukketeatteriopintojen siirtyminen korkeakoulun puolelle Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksesta (TuTVO) on vaikuttanut opintojen rakenteeseen. Ammattikorkeamailmasta siirretty sapluuna ei hänestä sellaisenaan toimi nukketeatterin opinnoissa. Haastateltavan mukaan opinnäytetyövaiheessa opiskelijat lähestyvät opettajakuntaa tiedontarpeidensa kanssa. Tiedonhankintaopetusta järjestetään joiltain osin yleisissä opinnoissa, mutta nukketeatterin kannalta aihetta ei systemaattisesti käsitellä opintojen aikana.

He ei olleet tehneet mitään kirjallista työtä niinkun, no hyvä jos koskaan aikasemmin, et todella hankala tilanne... Ihan tällaset perusasiat, et mistä sä hankit lähteet ja mihin sä reflektoit, vaik se just oiskin aika persoonallinen tää näkökulma, mut se rakenne ei oo heille mitenkään ohjeistettu. Sen mä koen, et heille ei oo tähän mennessä ollut tarpeeksi tietoa, oikeastaan heillä ei ole ollut mitään eväitä siihen. ...Mut sit tän taiteellisen osan kanssa, ihmisillä on monia eri näkökulmia ja jotenkin se on jopa selkeempi, koska se meidän opetus on tähdännyt siihen tekemiseen.

Haastateltavan mielestä nukketeatterimaailma on Suomessa pieni ja yhteistyö tiiviimpää teatterialaan verrattuna. Koulujen välinen yhteistyö on haastateltavan mukaan aktiivista kansainvälisestäikin. Erilaisilla taidekoulufestivaaleilla opiskelijoiden on mahdollisuus tavata nukketeatteriopiskelijoita muista maista, nähdä muualla tehtyjä esityksiä, kilpailla ja esittää itse. Vierailujen kautta välittyy orientoivaa tietoa siitä mitä nukketeatterimaailmassa tapahtuu. Kansainvälisyys on korostunut vuosien myötä ja linjalla on ollut enemmän vierailijoita, opiskelija- ja opettajavaihtoa sekä kontakteja muihin taidekouluihin. Kansainvälisen nukketeatterijärjestö Uniman erilaiset tapaamiset ovat olleet keino saada aikaiseksi yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

### 7.3 Nukketeatterin opiskelijat

Haastateltavat kuvaavat nukketeatterin opintoja projektilähtöisiksi. Opiskelijoiden roolit projekteissa vaihtelevat ja sitä kautta he tutustuvat nukketeatterin eri osa-alueisiin. Haastattelujen tekohetkellä jokainen haastateltava oli tekemässä omaa ohjaustyötä, jossa olemassa oleva ooppera, sen musiikki ja juoni, tulkitaan oman taiteellisen työskentelyn kautta nukketeatterin kielelle.

Haastateltava 2: Se, et mitä tekee missäkin projektissa, et onko näyttelijä, tai rakentaja tai ohjaaja, et se vaihtelee se rooli siinä ja sitä kautta opetellaan niitä eri osa-alueita. Et ei siinä oo niinku mitään sen, et se on aika laaja se tehtävänanto. Et se koko projekti on se tehtävä. Kolmantena vuonna on pitäny tehdä oopperat eli pitää olla se musiikki ja tarina on jo tavallaan valmiina siinä, jossain oopperassa mikä on tehty. Niin tehdään siitä sitten... niinku... se voi olla oma tulkinta, mutta sen pitää olla kuitenkin sen oopperan oman tarinan puitteissa tehty, et tehdään niinku lavalle nukketeatteriversio.

Opiskelijoiden oli hankala kuvata tiedonhankintaa yleisesti, koska se on aina tehtäväkohtaista. Projektit ja sitä kautta opiskelijoiden henkilökohtaiset tilanteet ovat erilaisia. Opiskelijoiden tiedontarpeet ovat usein hyvin yksilöllisiä ja niihin vaikuttavat opiskelijoiden henkilökohtaiset kiinnostuksen kohteet. Opintojen

projektuluontoisuus antaa opiskelijalle mahdollisuuden suuntautua haluamiinsa nukketeatterin osa-alueisiin. Opiskelija voi lähestyä käsillä olevaa tehtävää tai aihetta oikeastaan mistä suunnasta tahansa omien mieltymystensä mukaan. Esitysprojektin ja tätä kautta myös tiedonhankinnan lähtökohtana voi olla mikä tahansa opiskelijaa inspiroiva elementti, oli se sitten tekniikka, aihe, esine, materiaali tai joku muu. Jos opiskelija esimerkiksi haluaa kehittyä jossain tekniikassa, niin hän saattaa tarttua asiaan seuraavassa työssään. Käsiteltäviä aiheita enemmän opiskelijoita kiinnosti selvästi se, miten tarinan voi teknisesti toteuttaa lavalla. Eräs opiskelija kuvasi opiskeluaikaa turvalliseksi ympäristöksi kokeilla ja asettaa itselleen projektikohtaisia haasteita, joita opettajien kohdalta harvemmin tulee.

Haastateltava 1: Et ne on erilaisia ne tehtävänannot, mut siinä on niinku se, et miten sä toteutat sen on niinku ihan täysin et... sun varassa, et mee ja kato ja eti, et voi esimerkiks vaikka... tällä hetkellä mä oon kiinnostunu isoista hahmoista ja muovista niin sit jos mä saan tällasen tehtävänannon niin mä voin lähteekin hakemaan sitä sen materiaalin kautta ja jotenkin näin. Tai sit jos mulla ei oo mitään ajatusta niin niinku kerätä sitä jotenkin niin, että eka miettii sitä, et mikä se on se juonen kaari ja joskus voi lähtee ihan vaan jostain visiosta mikä on lavalla, et mikä näyttää niinku kompositiona hienolta ja sit voi miettiä, et miten siihen saa sitä juonta tuotua. ...Oon tehny jonkin verran sellasia, et mikä kiinnostaa mua materiaalina ja sitten et mikä kiinnostaa mua tekniikkana.

Haastateltava 3: Enemmän kuin aihe niin enemmän mua aina kiinnostaa se tekemisen tapa.

Haastateltavien mukaan projektissa ohjaajana toimiva henkilö päättää millaisia aiheita tai teemoja haluaa työssään käsitellä. Oopperaohjauksessa opiskelijat joutuvat itsenäisesti tutustumaan aihepiiriin keskeisiin käsitteisiin, valitsemaan haluamansa oopperan, etsimään musiikin sekä libreton. Opiskelijan oma aktiivisuus, jaksaminen ja ajankäyttö vaikuttavat siihen, kuinka laajasti ja syvästi tausta-aineistoa halutaan hankkia työtä varten.

Haastateltava 3: ...Mut sit mun piti selvittää, et mistä mä saan sen musiikin ja mistä mä saan sen libreton ja niin edelleen... Et mä hankin käsiini kaikkee, mitä siitä oopperasta on kirjoitettu. Et se sijoittuu keskiaikaan niin olisin voinut niinku keskiajasta ja pyhiinvaelluksesta esimerkiks, mitä siinä käsitellään, niin olisin halunnut tai olisin voinut hakee enemmänkin lisääkin tietoo, mut sit mä en ehtiny ihan hirveesti. Mut et sellasii niinku et jos on joku spesifi aihe, niin sit siihen tulee aina haettua lisää tietoo, joka tukee jollakin tavalla sitä niinku sitä tekemistä... se voi olla mitä tahansa, et ei sitä välttämättä aina tiedä mitä kaikkea sitten tulee tarvitsemaan.

Haastateltavat ovat viime aikoina hankkineet tietoa esimerkiksi näyttelijöiden ohjaamiseen ja ylipäättään ohjaajan työhön, nukerakennukseen, ja tanssiin sekä liikkeeseen liittyviin asioihin. Tiedonhankinta oli kohdistunut myös filosofiaan, runouteen sekä näytelmäkirjallisuuteen. Yleensä tietoa hankitaan jostain teatterin osa-alueesta, tekniikasta, esityksestä, teoksesta tai tekijästä. Aineistoa hankitaan eri formaateissa kulloisenkin tarpeen mukaan. Joskus haetaan tietoisesti visuaalista tai auditiivista aineistoa kun taas jossain toisessa tilanteessa tiedontarve ohjaa tiedonhankintaa nimenomaan kirjoitetussa muodossa olevien tiedonlähteiden luo. Nukketeatterin tekemisessä hyödynnetään erilaisia materiaaleja ja esineitä, joista opiskelijat hankkivat saatavuustietoja. Esineistä haetaan myös yleistä ja historiallista taustatietoa, jota voidaan hyödyntää tarinankerronnassa tuomalla esitykseen lisämerkityksiä.

Jokaiselle opiskelijalle muut opiskelutoverit toimivat sekä tiedonlähteinä että tiedonvälittäjinä. Yleisesti opiskelukaverit toimivat apuna esitysten rakentamisessa innostamalla ja tukemalla opiskelukaveria esityksen valmistamiseen liittyvässä ongelmanratkaisussa. Haastateltavien mielestä opettajat eivät ole niin paljon läsnä kuin opiskelijakaverit ja tämän vuoksi tiedontarpeiden kanssa käännytään ensisijaisesti opiskelijatovereiden puoleen.

Haastateltava 2: He (opiskelukaverit) tietävät kaikkein eniten tästä, koska täällä ei ole semmosta virallista opettajaa meillä, joka olis, et olis selkeesti nukerakennuksen opettaja tai ohjaamisen opettaja. Et meidän opettajisto on niinku sellanen, joka hoitaa paperiasioita ja tekee kaikkee. Et ei oo ikään kuin aikaa siihen. Et kyl yleensä niinku luokkakaverit on ne, joilta kysytään.

Haastateltava 3: Meillä on täällä niinku aika hyvä yhteisö eri alojen osaajia.

Vaikka opiskelijat työskentelevät koulun sisällä eri projekteissa, he vuorovaikuttavat jatkuvasti toistensa kanssa ja ovat kiinnostuneita oman tekemisensä ohella myös siitä, miten muiden projektit etenevät. Opiskelijoille näytti kehittyvän ryhmän kanssa toimiessa kyky tulkita muiden ryhmäläisten tiedontarpeita ja taiteellisia näkemyksiä. Opiskelijat ehdottavat ja suosittelevat toisilleen hyödyllisiä tiedonlähteitä. Suositteluperusteena on joko opiskelijakaverin tiedontarpeen ymmärtäminen tai itselle hyödyllisen tiedonlähteen vinkkaaminen.

Haastateltava 1: Tietyllä tavalla kun on puhunut siitä ajatuksesta (tiedontarve) niin sitten jotkut on, niinkun mun luokkakaverit on sillain et ”aa mä oon nähny sellasen jonkun työn joltain joka saattais olla”... tai niinku antaa jonkun taiteilijan tai artistin nimen ja jonkun työn nimen, jota pystyy sit esimerkiks netistä yrittää ettiin tai kattoon jostain tietokannasta et löytyykö sitä esitystä keltään, ja sit kattoo niitä ja miettii niiden kautta sitä. ...Mut ehkä myöskin niin päin, et se myöskin et jos mä oon lukenu jotain, mikä on mun mielestä ollut todella hyvää, kuinka olla näkymätön näyttämöllä, niin mä totta kai suosittelen sitä saman tien muille. Tai et jos se ei oo tullu esille niin sit jos joku painii sen saman asian kanssa niin siinä pystyy sut samanaikaisesti et ”hei tämmönen on olemassa, tämmönen hyvä artikkeli, joka autto mua tähän asiaan”. ...Sen pitäis alkaa hioitumaan niin, et alkaa nähdä sen et mitä se joku yks ihminen hakee ja tarkottaa ja pystyä tarjoamaan sille hyviä lähteitä.

Opiskelijat herättävät herkästi orientoivia keskusteluja ryhmän sisällä siitä, mitä ovat lukeneet, nähneet ja havainneet nukketeatteriin liittyen. Opiskelijat ovat myös perustaneet itsenäisesti teoriaryhmän, jossa he käyvät läpi ammattialaan liittyviä tekstejä tai katsovat elokuvia ja esitystaltiointeja. Haastateltavien mukaan opintoihin ei liity kirjallisia töitä, joita varten täytyisi valikoida kriittisesti lähdemateriaalia ja kirjoittaa tieteellisiä tekstejä. Tekemisen läpikäyminen tapahtuu koulutuksessa verbaalisesti, jatkuvassa keskustelussa opiskelukavereiden sekä opettajien kanssa.

Haastateltava 1: Meillä on kuitenkin esimerkiks lukupiiri meidän luokan kesken, koska jotenkin tää tieto kautta filosofinen kautta artikkelipuoli ei kauheesti korostu tässä koulunkäynnin aikana. Niin sit me luetaan erikseen tai katotaan erikseen elokuvia, ja sit analysoidaan niitä, tai keskustellaan tekstistä, et mitä siit herää mieleen.

Nukenrakentamiseen ja teknisiin ratkaisuihin liittyvän tiedon hankkimisessa haastateltavat hyödyntävät opiskelukavereita, sillä opetuksessa korostuu heidän mukaansa lavatyöskentely. Kirjastojen nukketeatteriaineistoa sekä internetiä hyödynnetään rakentamiseen liittyvässä tiedonhankinnassa, koska aihealueesta on paljon dokumentoitua informaatiota saatavilla. Rakennusohjeiden tulee olla selkeitä ja visuaalisia. Nukketeatteriyhteisössä jonkin alueen osaaminen saattaa yksilöityä tiettyyn henkilöön, esimerkiksi hyvä nukkerakentaja tunnetaan nimeltä ja hänen puoleensa voidaan kääntyä ongelmatilanteissa. Opiskelijat myös ehdottavat auttavat toisiaan ongelmanratkaisussa spontaanisti eri tilanteissa.

Haastateltava 3: Meillä on myös sellanen meininki, että jos joku puuhailee jotakin niin joku saattaa tulla siihen viereen ”ja mut hei sunhan kannattais ottaa toi niittipyssy ja tehdä sillä” ja sit silleen ”aa, joo niinpä mä teenki”, et silleen niinku et tulee vinkkejä, vaikkei niiltä (opiskelukaverit) kysyiskään.

Usein nukenrakennus sekä nukkenäyttelemisen vaativat itse tekemistä ja kokeilemista mielikuvien pohjalta. Nukke oppii liikuttamaan sulavasti henkilökohtaisen harjoittelun myötä. Eräs opiskelija kuvasi, että nukenrakennuksessa tiedonlähteenä voi toimia valmis nukke. Liikuteltava nukke antaa tietoa nukesta eli opiskelijan työvälisestä sekä nukkenäyttelemisestä.

Haastateltava 1: Se (rakentaminen) voi lähteä siitä, et sulla on joku ajatus ja sit sä vaan kokeilet, kokeilet, rakennat ja kokeilet ja teet aina vaan muutoksia ja... Et se ei koskaan mee niin, et sä vaan rakentaisit yhen kerran jotain ja tadaa se ois valmis. Se on myös yks siitä prosessista, että sä opit tuntemaan sen nukken. Et tai sit sun pitää viettää todella intensiivisesti monta viikkoo jonkun nukken kanssa tai päiviä nukken kanssa, että sä tunnet sen liikkeen jotenkin hyvin ja tunnet sen nukken, mut et jos sä rakennat sitä ja aina kun se ei onnistu niin sä teet uudestaan niin sit tulee jotenkin sellanen intensiivisempi siitä suhteesta. Ja sä myös tajuat jotenkin ne rajoitukset ja näät paremmin. ...Toinen on se, et sä vaan näät jonkun valmiiks rakennetun nukken, jossa on joku tekniikka, "ää, mä haluan kans kokeilla tollasta", jolloin sitä sit niinku suurennuslasin kanssa katellaan ja mietitään. ... et ne on niinku tällasia Antero Vipunen -nikkarijuttuja et sä niinku katot ja sit sä lähet hakemaan sitä samaa.

Jokainen haastateltava mainitsi taiteet ja erityisesti kuvataiteet tärkeänä inspiraation lähteenä. Ideat, mielikuvat, tulivat ympäristöstä, kaikenlaisista esityksistä ja niiden taltioinneista, elokuvista, animaatioista, näyttelyistä, muotoilusta, valokuvista ja ylipäätään kaikenlaisesta visuaalisesta materiaalista. Selkeästi visuaalisten lähteiden lisäksi inspiroijina mainittiin musiikki, radio, filosofia sekä kirjallisuus ja lukemisen kautta saadut oivallukset. Eräs opiskelija kuvasi esityksissä käsiteltävien aiheiden kumpuavan hänen sisäisistä lähteistään ja muut, ulkoiset, tiedonlähteet toimivat tavallaan tukena taiteellisessa työskentelyssä.

Yksi selkeä tiedonhankinnan kohde haastateltaville oli aineistojen, kuten kuvien, etsiminen esitysten lähdemateriaaleiksi ja inspiraation lähteiksi. Monet selasivat eri sivustoja toivoen törmäävänsä hyödylliseen materiaaliin.

Haastateltava 2: Et meillä on usein et kun alkaa joku projekti niin meidän pitää tuoda niinku sellasia referenssikuvia. Et just niinku kuvia, jotka tavallaan inspiroi, niinku et tää vois jotenkin liittyä siihen tarinaan, et inspiiraatiokuvia. Et monethan käyttää internetiä just siihen et hakee just sellasta pohjatietoo.

On opiskelijakohtaista, miten tietokonetta ja sähköistä tiedonmaailmaa hyödynnetään. Opiskelijayhteisö on kansainvälinen, joten sähköposti on



keskeinen tiedonvälittämistapa opiskelijoiden keskuudessa. Sähköpostilla haluttu informaatio saadaan jaettua tehokkaasti eri puolilla asuville opiskelijoille.

Internetin www-sivuilta luetaan tekstejä, haetaan lisätietoja kiinnostavasta aiheesta ja seurataan alan tapahtumia. Yleisesti internetistä haetaan tietoa jostain rajatusta tekniikasta, tekijästä tai esityksestä. Jokainen haastateltava hyödyntää tiedonhaussa Googlen hakukonetta. Googlea pidetään nopeana ja helppokäyttöisenä vaihtoehtona tiedonhaun aloittamiseen. Googlea palattiin käyttämään onnistuneiden hakukokemuksien myötä. Pari haastateltavaa kertoi hakevansa Googllella rakentamiseen ja materiaalin hankintaan liittyviä neuvoja ja lähdetietoja. Googlen lisäksi erilaisia kuva- sekä videopalveluja (Googlen kuvahaku, Flickr, Youtube) hyödynnetään lähdemateriaalin hankintaan. Keskustelupalstojen ketjut ja blogit sekä Facebook mainittiin kanavana orientoivan tiedon hankintaan ja rakennusohjeiden etsimiseen. Hakukielenä käytetään englantia, koska se tuottaa enemmän relevantteja hakutuloksia. Eräs opiskelija nosti esiin, että itselle relevantin tiedon löytäminen informaatiotulvasta on välillä haastavaa. Haastateltavien puheesta nousi esiin epävarmuus omia tiedonhakutaitoja kohtaan.

Haastateltava 1: ...Toisaalta mä oon myös ehkä vähän huono netin käyttäjä, muutenkin aika huono tietokoneiden kanssa, et tää on niinku ihan selkee juttu, et mä oon valinnu tietyn tavan tehdä.

Haastateltava 2: Ei mulla oo mitään nukketeatterin hakukonetta et mä ettisin sieltä. Et ihan perus Google-meininki kun siihen on jotenkin tottunut ja aika usein just löytäny sen mitä on niinku halunnukki.

Haastateltava 3: No Google on tietysti siinä mielessä hyvä, että siitä sit pääsee aina niinku eteenpäin helposti ja mä oon vähän turhautunukkin siihen välillä, koska sieltäkin niinku menee hakoteille välillä tosi helposti, et sillä tavalla noi hakukoneet on niinku kauheen älykkäitä, mut silti hirveen tyhmiä. Et ne ei tajua niinku ihan tasan tarkkaan mikä vivahde tässä nyt on, et mitä mä en halua.

Jokainen haastateltavista oli hyödyntänyt kirjastojen kokoelmia opintojensa aikana. Kirjastosta haettiin samankaltaisia aineistoja, joista haastateltavat mainitsivat saavansa inspiraatiota. Käytön useus ja valitut kirjastot vaihtelivat yksilöittäin sekä tiedontarpeittain. Yleensä ongelmanratkaisuun haettiin teoksia erilaisten taideoppilaitosten kirjastojen puolelta. Nukketeatteriaiheisten dokumenttien lisäksi tiedonhankinta laajeni myös muiden taiteenlajien puolelle opiskelijan tilanteesta riippuen. Eräs haastateltava huomioi myös kirjaston

tilana. Hyvin suunniteltu kirjasto inspiroi taiteilijaa jo ympäristönä. Kirjastokokoelmia silmäilläään ja hyödyllisiin lähteisiin törmätään sattumalta. Eräs opiskelija nosti sattumanvaraisen tiedonlöytämisen yhdeksi motiiviksi lähteä kirjastoon. Opiskelijat hyödyntävät kirjastojen tietokantoja tarkistaakseen ovatko heidän haluamansa teokset paikalla tai kirjaston kokoelmissa. Kirjastosta haetaan erityisesti painettua kirjallisuutta. Dokumentoitu nukketeatterin tai teatterin materiaali vastaavat haastateltavien mukaan usein ainoastaan osittain tiedontarpeisiin, joten lähteitä hankitaan ja hyödynnetään laajalti muiden taiteen- ja tieteenalojen puolelta.

Haastateltava 1: ...Siinä on niinku myös se ilo mennä sinne kirjastoon, koska silloin musta tuntuu, että mä niinku... ehkä siihen menee enemmän aikaa, mutta siellä itsessään niinku löytyy et joku kirja, jos se ei oookkaan just se oikee hakusana tai se oikee otsikko, mut et sieltä voi löytyä just se mitä sä haet.

Haastateltava 3: Kyl mä meen kirjaston sivuille aika nopeesti ...mä aika paljon netitse kattelen ensin yleensä et mitä kirjastosta löytyy ja sit mä teen myöskin aihehakuja, tosin mä en niitä osaa välttämättä käyttää tarpeeks hyvin, et mä sit aina jotenkin meen hakoteille niissä helposti, mut kyl mä jonkun verran niitä aihehakuja yritän. ...Koulun kirjasto on enemmän sellanen, et mä meen sinne hakeen tietyn kirjan ja lähen pois, mut pääkirjastoon mä meen silleen hengailleen, et mä tykkään hengaillla siellä esimerkiks just kuvataidehyllyn äärellä, selailen vaan kirjoja jos on aikaa.

Opiskelijat saavat orientoivaa tietoa alasta jatkuvasti opiskelukavereilta ja muilta nukketeatterialan tekijöiltä. Koska kontaktiverkosto ulottuu kouluympäristön ulkopuolelle, keskustelu nukketeatteria tekevien tuttuja kanssa antaa jatkuvasti tietoa siitä, mitä nukketeatterimaailmassa tapahtuu. Opiskelijat pitävät Suomen ulkopuolista nukketeatterimaailmaa tärkeänä ja heillä on tarve seurata alan tapahtumia myös kansainvälisesti. Uniman kansainväliset ja kansalliset sivustot, lehdet sekä kokoukset mainittiin lähteinä, joista oman alan kehitystä voidaan seurata. Myös teatteriryhmien Facebook-ryhmät, sähköpostit ja teatterialan lehdet välittävät opiskelijoille tietoa alan tapahtumista. Haastateltavien mukaan esityksiä seuraamalla saa parhaiten tietoa menetelmällisistä ja teknisistä mahdollisuuksista sekä ylipäätään siitä, mitä nukketeatterimaailmassa tapahtuu. Erilaiset nukketeatterin ja laajemmin esittävän taiteen festivaalit mainittiin keinona seurata alan kehitystä.

Haastateltava 1: Parhaimman käsityksen siitä mitä tapahtuu niin saa kyllä siitä kun käy katsomassa esityksiä, niinku et sä käyt kattoon eri ryhmien esityksiä ja

et sä käyt erilaisilla nukketeatterifestareilla tai teatterifestareilla tai esittävän taiteen festareilla.

Haastateltava 2: No kyllä sekin tulis tavallaan siitä, että joku on nähnyt jonkun shown ja se kertoo mulle, et siinä oli vaikka tosi uudenlainen tekniikka, et tällanen niinku puskaradiomeininki, et ihmiset kertoo toisilleen.

Haastateltava 3: Mä saan tietoo koko ajan meidän koululaisilta ja sit meidän sähköpostiin tulee esimerkiks kutsuja ja tota sit mä kuulun Facebookissa joihinkin ryhmiin.

Osa opiskelijoiden tiedontarpeista kohdistuu merkitysten ja nukketeatterin tapauksessa illuusion luomiseen lavalla. Työskentely lavalla nukkenäyttelijänä on haastateltavien mukaan aihealue, josta on hankala saada tietoa, koska se perustuu omakohtaisiin kokemuksiin ja toiminnan kautta saataviin oivalluksiin. Lavatyöskentelyyn liittyvä tiedontarve on opiskelijoiden mukaan välillä hankala pukea sanoiksi tai hakulausekkeiksi.

Haastateltava 2: Mulla on sellainen käsitys, että, kun oon muiden kanssa jutellu, et kaikki tällanen et miten... no esimerkiks nukettajan olemus lavalla, et siis kaikki tällanen et on niinku mahdollisimman itse niinku ei näkyvä, siis niinku et vaikka näkyis niin ei anna sillä kehonkielellä semmosta, että tulee näkyväksi. Ja kaikki hengitys ja kehon asennot ja tällaset niin, tommosii asioita, et enemmän se on niinku sit, tai mitä nyt oon kattonu noita koulun kirjaston kirjoja niin siellä on se rakennus, lavastus, dramaturgia, näyttelijän työ... mut siis sellaset asiat... on ehkä pimennossa. Et niitä täytyy sitten itse pohtia.

Haastateltava 3: Et ei oo niin spesifiä sellasta niinku nukketeatterin opasta, josta tällaset asiat, et ne on niin paljon sellasta kokemustietoo ja kaikilla opettajilla on oma tyylinsä. No eniten se on ehkä sellasta kokemustietoo, et sitä sit saa niistä työpajoista ja kursseilta, ja esityksiä kattomalla voi napata niitä juttuja, mut että niistä ei oo kirjoitettu sellasia salaisuudenpaljastuskirjoja.

Opiskelijoilla oli taitoa tarkastella esityksiä sekä oman ja muiden fyysisen toiminnan kautta välittyvää informaatiota. Eräs haastateltava käytti lukutaidosta nimitystä "ulkopuolinen silmä". Tyypillinen tilanne haastateltavien mukaan oma tekeminen, muiden tekemisen seuraaminen ja tekemisen reflektointi keskustelussa muiden ryhmän jäsenten kanssa.

Haastateltava 3: Et me tosi paljon niinku ohjataan toinen toisiamme. Tai et me katotaan toinen toistemme juttuja ja yleensä opettaja aina ensin kysyy, et mitä huomioita muilla oli jostakin. ...Et valitaan jotain liikkeitä mitä ne nuket tekee, sit näytetään ne muille ja muut sanoo huomioita, et "joo toi oli et tasapaino ei oikein pysynyt et se näytti kaatuvan vähän vasemmalle" tai et "ryhmä ei hengittänyt tarpeeksi hyvin yhdessä ja samassa rytmissä" ja "toi käsi oli hiukan tekninen" ja jotakin tällasii niinku, et me harjoitellaan ite sitä ulkopuolista silmää koko ajan. Et me niinku kommentoidaan toistemme juttuja.

Opettajien asiantuntemusta käytetään tiedontarpeiden tyydyttämisessä ja ”ulkopuolisen silmän” opettelussa. Kaikki haastateltavat kokevat vierailevat asiantuntijaopettajat tärkeänä tekijänä opinnoissa. Opettajien työtapoihin ja oppeihin suhtaudutaan kriittisesti. Haastateltavien mukaan hyvä opettaja jakaa oman osaamisensa, mutta antaa opiskelijalle tilaa rakentaa omanlaistaan näkemystä siitä, miten nukketeatteria tehdään.

Haastateltava 1: ...Sun täytyy niinku jotenkin opettajana pystyä jakamaan se, mitä sä oot löytäny ja et mitä sä osaat ja sit antaa toisen löytää siihen sit lisää elementtejä itellensä.

Haastateltava 3: Se on tosi tärkeä, se et, sillon (opettajalla) se kokemus ja se silmä, jolla se näkee heti jos joku juttu toimii ja millon ei. Ja se antaa niinku, sen opettajan rooli on niinku ihan hirveen keskeinen, koska se antaa sen, se antaa niinku sen motivaation, et mitä me tehdään ja antaa ne tehtävänannot ja antaa sen niinku innostuksen löytää ite ne jutut. Ja sitten se myöskin antaa heti sen välittömän palautteen, että aina kun improvisoidaan ja tehdään, niin mä tykkään siitä kun opettaja on siinä vieressä ja sanoo koko ajan, et toi oli hyvä ja toi ei ollu ja sit niinku korjaa meidän työskentelyasentoja ja kaikkee mahdollista. Et se on niinku sellanen ulkopuolinen silmä, joka näkee tosi tarkasti. Ja me harjoitellaan sitä myös ite.

## 8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn tarkoituksena oli nukketeatterialan tiedon tarkasteleminen opiskelijoiden tiedontarpeiden ja heidän käyttämiensä tiedonlähteiden kautta. Tutkimusaineistona toimivat nukketeatterialan opiskelijoiden, opettajan sekä alan aineistosta vastaavan kirjaston informaatikon haastattelut.

Kouluprojektien suorittaminen vaatii opiskelijoilta itsenäistä tiedonhankintaa sekä materiaalien keruuta. Kuten Medailen (2010) ja Wennerbergin (2007) tutkimuksissa myös nukketeatteriopiskelijoiden kohdalla hankitut tiedonlähteet toimivat vaikutteina taiteen tekemiselle samaan tapaan kuin kirjallinen lähdemateriaali tutkijalle. Opiskelijat ovat aktiivisia hankkimaan tietoa niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. He lukevat orientoivasti alaan liittyvää kirjallisuutta, seuraavat esityksiä ja etsivät ideoita taiteelliseen työskentelyyn kaikesta kohtaamastaan informaatiosta.

Nukketeatteriopinnot koostuvat erilaisista projekteista, joiden tehtävänannot suuntaavat tiedonhankintaa. Tiedontarpeet ovat tehtäväkohtaisesti yksilöllisiä ja niihin vaikuttavat keskeisesti opiskelijan omat mielenkiinnonkohteet. Tehtävään liittyvän taustatyön ja tiedonhankinnan kohteena voi olla mikä tahansa opiskelijaa kiinnostava tekniikka, teema, esine, taiteellinen teos tai jokin muu elementti. Praktisten tarpeiden ulkopuoliset tiedontarpeet ovat myös yksilökohtaisia ja sitoutuneet opiskelijoiden erilaisiin osaamisiin. Joku opiskelija saattaa kokea nukkerakentamisen itselleen olennaisena tiedontarvealueena kun taas toiselle se voi olla ohjaajana toimiminen.

Ammattitietoon liittyvien tiedontarpeiden tyydyttämisessä hyödynnettiin lähes yksinomaan informaaleja lähteitä lukuun ottamatta nukkerakennusta, jota on hyvin dokumentoitu. Tyypillisiä opiskelijoiden hyödyntämiä dokumentoimattomia tiedonlähteitä ovat opiskelijayhteisö, opettajat, esitykset, oma keho ja työvälineet. Esitysprojekteja ja muita taiteellisia tarkoituksia varten hyödynnettiin laajemmin dokumentoituja tiedonlähteitä, kuten kirjallisuutta,

kuvamateriaalia ja musiikkia. Vaikka tiedonhankinta kohdistuu monipuolisesti eri formaatissa oleviin tiedonlähteisiin, opiskelijat käyttävät taiteellisessa työskentelyssä ja inspiraation hakemisessa erityisen paljon kuva-aineistoja. Tämä juontuu nukketeatterin taiteenlajin visuaalisuudesta.

Opiskelijat lähestyvät ammatillisten tiedontarpeidensa kanssa ensisijaisesti opiskelukavereita. Muut opiskelijat ovat helposti saavutettavia ja lähestyttäviä tiedonlähteitä sekä tiedonvälittäjiä. Opiskelijat ehdottavat, suosittelevat ja välittävät toisilleen tiedonlähteitä sekä neuvovat spontaanisti toisiaan ongelmanratkaisussa. Opiskelijoille on kehittynyt ryhmän kanssa toimiessa yhteinen kieli ja kyky tulkita muiden ryhmäläisten tiedontarpeita ja taiteellisia näkemyksiä. Myös opettajat ja vierailevat alan asiantuntijat toimivat tiedonlähteinä opiskelijoille. Opiskelijakavereita lähestytään, koska he ovat helpommin tavoitettavissa kuin opettajat. Opiskelijayhteisön etuna pidetään myös sen heterogeenisuutta yksilöiden eri osaamisalueiden suhteen. Opiskelijakavereiden, opettajien ja muiden nukketeatterialan tekijöiden kautta välittyy jatkuvasti orientoivaa tietoa nukketeatterialaan liittyen.

Taideteokset, esitykset ja taltiointit taiteellisista töistä toimivat tiedonlähteinä opiskelijoille. Ne ovat mukana nukketeatteriopetuksessa opettajien käyttäminä opetusmateriaaleina, mutta opiskelijat hyödyntävät niitä myös itsenäisesti tiedonlähteinä. Esitysten ja esitystaltiointien kautta välittyy informaatiota nukketeatterin traditiosta. Esitysten lukutaito on jotain, mikä kehittyy nukketeatteriyhteisön sisällä ja opiskelijoille opintojen aikana. Yksi orientoivan tiedonhankinnan kanava on käydä katsomassa esityksiä niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Erilaisten festivaalien esitystarjonta nostettiin hyväksi keinoksi ymmärtää alan kehitystä.

Verkkosivujen kautta opiskelijat hankkivat lähdemateriaalia ja seuraavat alan tapahtumia. Opiskelijat hyödynsivät paljon Googlea sekä kuva- ja videopalveluja. Yleisesti verkosta haetaan tietoa liittyen johonkin tiettyyn tekniikkaan, tekijään, esitykseen tai etsitään rakennusohjeita ja materiaaleja. Google on muotoutunut aiempien hakukokemusten myötä nopeaksi ja helppokäyttöiseksi tiedonhankinnan aloituspaikaksi.

Opiskelijat hyödyntävät koulutöissä taidekirjastojen painettuja kokoelmia. Yleisen kirjaston merkitys korostuu lähinnä sopivana paikkana inspiraation hakemiseen monipuolisten aineistokokoelmien myötä, mutta praktisten tiedontarpeiden kanssa opiskelijat lähestyvät taidekirjastoja. Kuten hakukoneisiin myös kirjastojen avokokoelmiin liittyy aktiivista selailua. Opiskelijoiden käyttämät formaalit kirjalliset aineistot eivät rajoitu ainoastaan nukketeatterialan dokumentteihin vaan laajenevat myös muiden taiteenlajien puolelle. Opiskelijat hyödyntävät erityisesti vieraskielistä aineistoa ja hakevat tietoa englanniksi.

Vasta opinnäytetyövaihe tuottaa opiskelijoille tiedontarpeita, jotka varsinaisesti vaativat formaalien tiedonlähteiden hankintaa. Opiskelijoiden tieteellisen tiedon tarpeisiin vastaaminen opettajakunnan puolesta koetaan hankalana, sillä opiskelijoiden tiedontarpeet ovat yksilölliset ja alan yhteinen teoriapohja puuttuu. Varsinkin opinnäytetyövaiheessa opiskelijan tarvitsema tieto ei välttämättä ole ilmiselvästi haettavissa jollain selkeällä asiasanalla. Hyödyllinen tieto voi olla mahdollista uuttaa jostain opinnäytetyöaiheen lähialueen aineistosta. Toinen tapa on rakentaa soveltaen itselleen mielekäs kokonaisuus lainaamalla teoria muiden tieteen ja taiteen alojen puolelta liittämällä nukketeatteri osaksi sitä.

Sattumanvaraisella tiedonhankinnalla on merkittävä rooli opiskelijoiden tiedonhankinnassa. Opiskelijat ajautuvat tarkoituksella tilanteisiin, joissa saatetaan törmätä hyödylliseen tietoon. Joskus hankittu tiedonlähde saattaa paljastua hyödyllisemmäksi kuin alun perin on kuviteltu. Erityisesti verkkosivustoilla ja kirjastoissa asioimiseen liitetään mahdollisuus sattumanvaraiseen tiedonlöytämiseen. Hyödyllinen informaatio tai tiedonlähde tunnistetaan intuitiivisesti.

Nukketeatterialan ammattitaidon hankkimisessa hyödynnetään ulkoisten tiedonlähteiden lisäksi kinestesian ja muiden kehon aistimusten kautta saatavaa informaatiota. Nukerakennuksessa ja nukkenäyttelemisessä keskeisenä tiedonlähteenä tai tiedonhankinnan välineenä toimii nukke, objekti, tai oma keho, jonka kanssa työskennellään. Fyysinen lavatyöskentely nostaa

opiskelijoille tiedontarpeita, joita he eivät aina osaa nimetä tai muotoilla hakulausekkeiksi. Kaikista hiljaisinta tietoa liittyy nukkenäyttelemisen osa-alueeseen, josta hankitaan tietoa oman tekemisen, havainnoinnin ja muiden kautta saatavan palautteen kautta.

Nukketeatterialan tietoa ei ole dokumentoitu systemaattisesti, koska se on henkilökohtaista ja omakohtaiseen kokemukseen perustuvaa. Alan tiedon tekijäkohtaisuuden vuoksi yksittäiset henkilöt saattavat profiloitua alan tai opiskelijayhteisön keskuudessa tiettyjen osa-alueiden asiantuntijoiksi ja luotettavina pidetyiksi tiedonlähteiksi. Ei ole olemassa alan yhteistä jaettua teoriaa vaan alan tekijät rakentavat itse ne säännöt, joiden mukaan he tekevät nukketeatteria. Kirjallista opetusmateriaalia käytetään koulutuksessa vähän, sillä alan teksteihin liittyy usein kirjoittajan subjektiivinen näkemys. Nukketeatteriopiskelijat etsivät koulutuksen aikana omaa taiteellista näkökulmaansa ja pyrkivät soveltamaan hankkimaansa ja vastaanottamaansa informaatiota omiin tarpeisiinsa sopiviksi ja osoittavat kriittistä informaatiolukutaitoa informaaleja tiedonlähteitä kohtaan. Koska alan tieto on tekijäkohtaista ja tietoa hankitaan itse kokemalla, tiedon hankkiminen vaatii läsnäoloa ja aktiivisuutta tilanteessa, jossa tieto tai mahdollisuus tiedon muodostamiseen tai informaation vastaanottamiseen on tarjolla.

Perinteisessä luento-opiskelussa läpikäytävät asiasisällöt saattavat jäädä hyvin abstraktille tasolle siitä, miten käytännössä toimitaan. Nukketeatterin opinnoissa tilanne on päinvastainen. Opettajistolla on selkeä tarve tarjota opiskelijoille jatkossa mahdollisuuksia alan analyttisempaan tarkasteluun, joka korreloi opiskelijoiden tarpeeseen löytää teoriapohjaa niille asioille, joita he ovat koulussa käsitelleet lähinnä tekemisen kautta.



## 9 POHDINTA

Tutkimuksen johdannossa esitetyt hypoteesit saivat tämän tutkimuksen kautta vahvistusta. Nukketeatterin ammattitieto on vahvasti kiinni traditiossa, kuten muillakin taide- ja käsityöaloilla. Nukketeatterialan ammattitiedon johdonmukainen välittäminen on vaikeaa, sillä tiiviistä nukketeatteriyhteisöstä huolimatta alan tieto on kiinni yksittäisissä tekijöissä. Siinä missä nukketeatterin opintoja leimaa tietty informaalius, sama koskettaa myös alan ammatillisen tiedonhankinnan piirteitä. Nukketeatterialan tieto on sidottu yhteisöön ja sen jäsenien hiljaiseen ammattitaitoon. Nukketeatterikoulutuksessa opiskelijat toimivat osana käytäntöyhteisön arkea. Todenmukaisiin ammattikäytäntöihin perustuvat opetusmenetelmät tukevat alan tradition välittymistä opiskelijoille. Opiskeluyhteisön keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhteisen keskustelukielen kautta opiskelijat pääsevät kiinni alan tietoon.

Osallistavien opetusmenetelmien ongelmaksi saattaa muodostua käsitteellisen tiedon puuttuminen. Erityisesti opinnäytetyövaiheessa opiskelijat voivat kokea kirjoittamisprosessin haastavana, koska se on yksin tehtävää verrattuna jatkuvaan yhdessä tekemiseen ja merkitysten rakentamiseen dialogin kautta. Jatkossa opintoihin pitäisi sisällyttää nykyistä enemmän analyyttisiä tehtäviä nukketeatterin ammattiopintojen osalta. Opiskelijat eivät aina osanneet nimetä sitä, mitä he ovat tehneet tai mihin he tarvitsevat apua. Erityisesti lavalla toimiminen ja fyysinen työskentely tuntuivat muodostavan alan opiskelijoille tiedontarvealueen, jota on mahdollista lähestyä tanssitaiteen teorian puolelta. Opiskelijoiden tekemistä tukevia teoksia löytyy esimerkiksi teatterin, sirkuksen, tanssin sekä kuvataiteen puolelta. Opiskelijoita tukevan tieteellisen kokoelman rakentamisessa tulisikin huomioida, että nukketeatterialan opiskelija lähtee usein tiedontarpeidensa kanssa aiheelle suunnattua aineistoluokkaa (77.153) pidemmälle. Nykynukketeatteri ammentaa laajalti muiden taiteenalojen puolelta ja saman voi ajatella koskevan myös alan tekijöiden tiedonhankinnan suuntautuneisuutta.

Nukketeatteriopiskelijat eivät hyödynnä internetiä aktiivisesti artikkelien tai muiden nukketeatterialan julkaisujen etsimiseen, mikä on ristiriidassa tietokantoja ja elektronisia aineistoja painottavan kirjastonäkökulman kanssa. Nukketeatterialan ammattitiedon metsästyksen sijaan kirjaston olisi hyödyllisintä tukea opiskelijoiden orientoivaa sekä taiteelliseen työskentelyyn liittyvää tiedonhankintaa esittelemällä tietokantoja, joita opiskelijat voivat hyödyntää musiikin, videoiden tai kuvien selaamiseen. On myös tärkeää, että kirjasto keskittyy perustavanlaatuisen kirjastonkäytön opetukseen, kuten siihen, miten opiskelija voi selata kirjaston kokoelmatietoja sähköisesti ja tehdä asiasanahakuja.

Nukketeatterialan julkaisuissa tulisi jatkossa hyödyntää entistä enemmän sähköisen tiedon jakamisen mahdollisuuksia ja informaatiota sen eri muodoissa. Opiskelijoilla on kyky löytää oivalluksia kuvien ja videon kautta, joten tekstin visualisoiminen olisi tulevaisuudessa hyödyllistä. Hiljaista tietoa välittyy esitysten ja niiden taltiointien kautta, joten opiskelijoilla tulisi olla laajat mahdollisuudet käydä koulun puitteissa seuraamassa esityksiä myös omien harjoitustöidensä ulkopuolella. Taiteelliseen tuotokseen liittyy oma hiljainen puolensa, mutta opiskelijat tarkastelevat esityksiä ammattilaisnäkökulmasta niiden toteuttamisen ja teknisten ratkaisujen kannalta. Esitysten ja esitystaltiointien kautta välittyvä hiljainen informaatio ei ole kieleen sidottu vaan välittyy siitä riippumatta.

Tiedonhankintakäytäntöjen tutkiminen opinnäytetyön rajoissa on haastavaa. Tulevaisuudessa nukketeatteriopiskelijoiden tiedonhankintaa kannattaa tarkastella tehtävälähtöisen tiedonhankintatutkimuksen kautta tai syventymällä johonkin tiedonhankinnan osa-alueeseen, kuten esimerkiksi tiedonhakuun sähköisistä järjestelmistä. Tiedonhankintaa olisi mahdollista tutkia ammattilaistasolla nukketeatterin eri osa-alueiden kautta selventämällä kuinka tiedonlähteiden käyttö vaihtelee nukkerakentajan, ohjaajan ja nukkenäyttelijän rooleissa.

Tämä tutkimus tarkastelee nukketeatteriopiskelijoiden tiedonhankintaa ammatillisesta näkökulmasta keskittyen ennen kaikkea siihen, millaisista

lähteistä alan ammattitietoa hankitaan. Kiinnostava jatkotutkimus aihe olisi keskittyä tarkastelemaan tiedonhankintaa ainoastaan taiteellisen työskentelyn näkökulmasta. Toisaalta opiskelijoiden on hankala kuvata omien tiedonhankintakäytäntöjensä yksityiskohtia irrallisina koko taiteellisen työskentelyn prosessista. Parhaillaan käynnissä oleva tehtävä vaikutti selvästi opiskelijoiden antamiin vastauksiin, joten tiedonhankintaa voisi tutkia jatkossa case-tyyppisesti tarkastelemalla, kuinka eri opiskelijat lähestyvät samaa ohjausprosessia tiedonhankinnallisesta näkökulmasta. Apuna voitaisiin käyttää esimerkiksi päiväkirjoja sekä laajempia haastatteluja.

Aineistonhankintamenetelmänä nukketeatterin opiskelijayhteisön kohdalla tulisi jatkossa käyttää ryhmähaastattelua teemahaastattelun sijaan. Ryhmässä opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus tulisi näkyviin tutkijalle. Paras vaihtoehto olisi osallistua ulkopuolisena tutkijana opiskeluyhteisön arkeen ja tehdä havaintoja myös sitä kautta. Tulevaisuuden tutkimus kannattaisi toteuttaa englannin kielellä, jotta mahdollisimman moni alan tekijä pääsisi hyödyntämään informaatiota. Erityisesti alan sisältäpäin tuleva tutkimus on tärkeää, koska todellinen ymmärrys nukketeatterin ammattitraditiosta löytyy alan tekijöiden keskuudesta.

## LÄHTEET

- Anttila, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Helsinki: WSOY. Minerva.
- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja Ilmaisu, Teos, Tekeminen. 2. painos. Hamina: Akatiimi. Artefakta 16.
- Anttila, P. 2007. Taidon taitaminen. Teoksessa Kotila, H., Mutanen A. & Volanen, M. (toim.) Taidon tieto. Helsinki: Edita, 77-96.
- Haasio, A. & Savolainen, R. 2004. Tiedonhankintatutkimuksen perusteet. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Hakkarainen, K.; Lonka, K. & Lipponen, L. 2004. Tutkiva oppiminen: järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. 6., uudistettu painos. Porvoo: WSOY
- Hemmig, W. S. 2008. Information-seeking behaviour of visual artists: a literature review. Journal of Documentation Vol. 63 No. 3/2008, 343-362.
- Koivunen, H. 1998. Hiljainen tieto luovuuden lähteenä. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Taide tiedon lähteenä. Jyväskylä: Atena, 201-219.
- Leckie, G. J., Pettigrew, K. E. & Sylvain, C. 1996. Modeling the information seeking of professionals: a general model derived from research on engineers, health care professionals, and lawyers. Library Quarterly Vol. 66 No. 2/1996, 161-193.
- Lindberg, J. 2005. Tieto-oppi. Helsinki: WSOY.
- Lintunen, M-L. 2009a. Ohjaajan visiot nukketeatterissa. Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 193-194.
- Lintunen, M-L. 2009b. Nukketeatterin ammattitaiteilijat – moniottelijoita vai spesialisteja? Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 142-144.
- Medaille, A. 2010. Creativity and craft: the information seeking behaviour of theatre artists. Journal of Documentation. Vol. 66 No 3/2010, 327-347.
- Paavola, S. 2009. Illuusio illuusiosta. Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 153-155.

Paloniemi, S. 2008. Hiljaisen tiedon jakaminen työyhteisöissä - työssä oppimisen rajapinnalla. Teoksessa Toom, A.; Onnismaa, J. & Kajanto, A. (toim.) Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 255-274.

Parviainen, J. 2006. Meduusan liike: mobiiliajan tiedonmuodostuksen filosofiaa. Helsinki: Gaudeamus.

Peltonen, L. 2009. Nukenrakentaja, teatterinukketaiteilija. Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 162-164.

Peltonen, L. & Tawast M. 2009a. Kasvun vuodet 1990-2010. Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 120-130.

Peltonen, L. & Tawast M. 2009b. Vapaat ammattinukketeatterit. Teoksessa Peltonen, L. & Tawast M. (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like, 229-232

Savolainen, R. 2010. Tiedonhankintatutkimuksen lähtökohtia. Teoksessa Serola, S. (toim.) Ote informaatiosta: johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Helsinki: BTJ, 75-115.

Serola, S. 2009. Kaupunkisuunnittelijoiden työtehtävät, tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Susi, Marja, nukketeatterin lehtori. Haastattelu 27.5.2010. Turun ammattikorkeakoulu.

Syrjäläinen, E. 2003. Käsityön opettajan pedagogisen tiedon lähteeltä: Persoonalliset toimintatavat ja periaatteet käsityön opetuksen kontekstissa. Helsingin yliopisto.

Toom, A. 2008. Hiljaista tietoa vai tietämistä? Näkökulmia hiljaisen tiedon käsitteen tarkasteluun. Teoksessa Toom, A.; Onnismaa, J. & Kajanto, A. (toim.) Hiljainen tieto: tietämistä, toimimista, taitavuutta. Helsinki: Kansanvalistusseura, 33-58.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turun ammattikorkeakoulu 2010. Opetussuunnitelmat. Viitattu 15.2.2011 <https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/welcome/nop> > Kulttuuriala > Esittävän taiteen koulutusohjelma

Tynjälä, P. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena: konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Vehkavaara, T. 2000. Tietoa ilman uskomuksia. Königsberg 3/2000, 98-111

Wennerberg, P. 2006. Konsthögskolestudenters informationssökning och -användning. Högskolan i Borås. Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap.

